

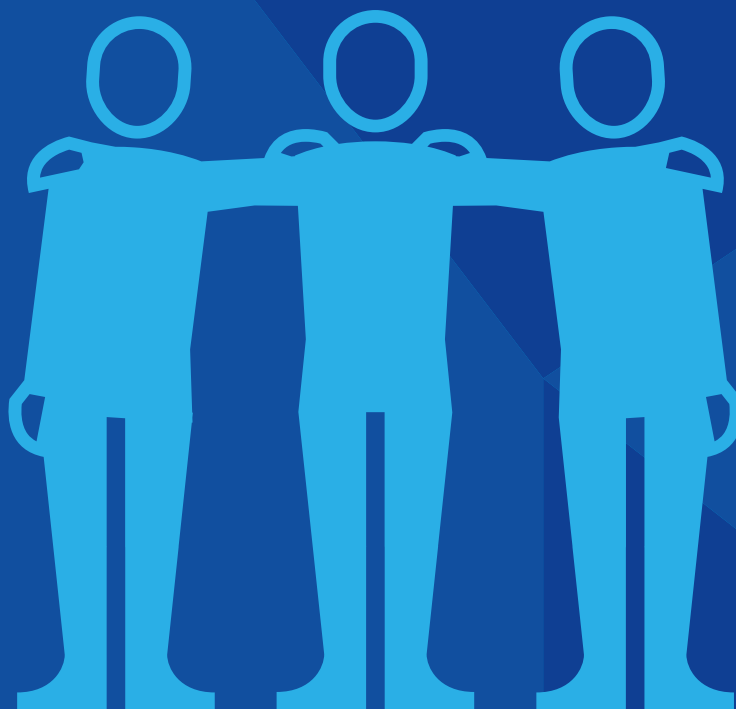

Den Haag

Wmo

Wet maatschappelijke ondersteuning in Den Haag

Leidraad Wmo
Gemeente Den Haag

Publiekversie
Januari 2024

Inhoud

Voorwoord	3
1. Algemene bepalingen	4
1.1 De wet en de bedoeling	4
1.2 Uitgangspunten maatwerkvoorzieningen	4
1.3 Belangenafweging, géén automatisme!	8
2. Toegang	11
2.1 Algemeen	11
2.2 Melding	11
2.3 Onderzoek	11
2.4 Spoedvoorziening	13
2.5 Wijze van indiceren	13
2.6 Eigen bijdrage	13
2.7 Schriftelijke verslag (advies)	13
2.8 Aanvraag	14
2.9 Beschikking	14
3. Algemene voorzieningen	15
3.1 Algemeen	15
3.2 Kleine woonvoorzieningen	15
4. Maatwerkvoorzieningen	16
4.1 Algemeen	16
4.2 Indicatieuur	16
4.3 Persoonsgebonden budget (pgb)	17
4.4 Dagbesteding	18
4.5 Begeleiding	18
4.6 Seksuele ondersteuning	19
4.7 Opvang en Begeleid en Beschermd Wonen	19
4.8 Logeren	20
4.9 Woonvoorzieningen	20
4.10 Hulp bij het huishouden	30
4.11 Vervoersvoorzieningen	32
4.12 Fietsen	36
4.13 Scootmobiel	37
4.14 Aanpassingen aan scootmobiel	37
4.15 Gewenningslessen scootmobiel	37
4.16 Financiële tegemoetkoming stalling scootmobiel	37
4.17 Rolstoelvoorziening	37
4.18 Hulphond	38

Voorwoord

Iedereen in Den Haag heeft recht op goede zorg. Persoonlijke zorg en zorg die je kunt betalen. Jong of oud, rijk of arm, gezond of ziek: iedere Hagenaar verdient de zorg of ondersteuning die nodig is. En als het nodig is ook opvang. Dat is het uitgangspunt van de gemeente Den Haag. Maar de gemeente moet ook letten op de kosten van de zorg.

In deze leidraad staan regels voor de Wmo (Wmo 2015). Deze leidraad vult de regels van de gemeente aan, zoals de verordening en regeling. Het vult ook procesbeschrijvingen, werkinstructies en andere uitvoeringsvoorschriften aan.

Medewerkers van de gemeente kunnen dit document gebruiken tijdens hun werk voor de Wmo. Bijvoorbeeld voor het keukentafelgesprek. En ook bij het onderzoek, de afweging en besluitvormingsfase. Het is dus een document dat binnen de gemeente wordt gebruikt. Het geeft medewerkers een kader.

Deze leidraad staat op de website. Alle inwoners van Den Haag kunnen de leidraad lezen. Er is ook een folder van de Wmo leidraad. In deze online leidraad staat meer informatie en details dan in de folder.

Inwoners kunnen geen rechten ontleen aan deze leidraad. Aanvragen worden toegewezen of afgewezen op basis van het onderzoek dat de gemeente doet. De leidraad ondersteunt bij het uitvoeren van het beleid dat bij de Wmo hoort. De medewerker maakt altijd een goede, individuele, afweging. Er wordt maatwerk geleverd. Dit betekent dat de medewerker niet zomaar een besluit neemt. Dat besluit wordt onderbouwd, gemotiveerd en uitgelegd.

Hoofdstuk 1 beschrijft algemene bepalingen die uit de wet en rechtspraak komen.

Hoofdstuk 2 beschrijft hoe het besluit wordt genomen.

Hoofdstuk 3 beschrijft een aantal algemene voorzieningen.

Hoofdstuk 4 beschrijft maatwerkvoorzieningen met een aanvullende normering. Niet alle maatwerkvoorzieningen staan in deze lijst. In paragraaf 1.3 staat hoe je met niet-beschreven hulpvragen omgaat.

1. Algemene bepalingen

1.1 De wet en de bedoeling

Eigen verantwoordelijkheid en de Wmo als laatste.

De bedoeling van de Wmo is dat inwoners zoveel mogelijk zelf doen. En dat inwoners elkaar helpen. Dit is de eigen verantwoordelijkheid van inwoners. Mensen moeten eerst hulp vragen aan hun familie, vrienden en kennissen. Daarna kunnen zij hulp vragen bij de gemeente. Zo houden we de zorg betaalbaar. Je kunt niet meer zo maar de gemeente om hulp vragen. Het uitgangspunt is dat inwoners eerst bekijken:

- wat zij zelf kunnen doen;
- wat hun sociale netwerk kan doen;
- wat zij zelf voor een ander kunnen doen.¹

De wetgever gaat ervan uit dat de Wmo iemands laatste mogelijkheid is voor hulp. De gemeente helpt alleen als iemand echt niet zelf, of met hulp van zijn omgeving, voor zichzelf kan zorgen of mee kan doen in de samenleving.

1.2 Uitgangspunten maatwerkvoorzieningen

Een maatwerkvoorziening (artikel 1.1.1 Wmo) is aangepast op de behoeften, persoonskenmerken en mogelijkheden van een persoon voor:

- zelfredzaamheid
- participatie
- beschermd wonen en opvang

1.2.1 Voorzienbaarheid (algemeen):

(artikel 3.1, vierde lid, Verordening maatschappelijke ondersteuning 2018, hierna: Verordening)

Weet iemand dat hij in de toekomst ondersteuning nodig heeft? Dan verwachten we dat hij daar rekening mee houdt. Bijvoorbeeld door op tijd een andere woning te zoeken. Of op tijd hulp te regelen voor na een operatie. De gemeente doet hier onderzoek naar. De gemeente volgt hiervoor alle stappen van belangenafweging. En bekijkt de persoonlijke situatie van de inwoner.

1.2.2 Goedkoopst compenserend

(artikel 3.1, vierde lid, Verordening)

Zijn er voor een beperking meerdere voorzieningen als oplossing mogelijk? Dan kiest de gemeente voor de goedkoopste voorziening.²

1.2.3 Noodzakelijk

(artikel 3.1, vierde lid, Verordening)

Noodzakelijk betekent: de inwoner blijft alleen zelfredzaam of maatschappelijk participeren met een voorziening. De noodzaak is vaak medisch.

Woonvoorzieningen, vervoersvoorzieningen en rolstoelen moeten **langdurig medisch noodzakelijk** zijn. Dit betekent dat iemand deze voorzieningen voor een langere tijd nodig heeft.

1.2.4 Gericht op persoon met beperkingen

Een maatwerkvoorziening is voor de persoon met beperkingen:

- Een maatwerkvoorziening wordt aangevraagd voor één persoon.
- De maatwerkvoorziening wordt alléén geleverd aan de persoon met beperkingen zelf.

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2013–2014, 33 841, nr. 3 (hierna: MVT Wmo 2015), pag. 25.

² [ECLI:NL:CRVB:2017:504](#).

De maatwerkvoorziening moet gebruikt kunnen worden door de persoon met beperkingen. Heeft de persoon hulp nodig bij het gebruik van de voorziening? Omdat hij de voorziening anders niet kan gebruiken? En is de voorziening de enige oplossing voor het probleem? Dan wordt soms de voorziening alsnog verstrekt. Dit zijn wel uitzonderingen.

1.2.5 Persoonskenmerken, behoeften en financiële mogelijkheden

De gemeente onderzoekt de noodzaak van een maatwerkvoorziening bij een cliënt. Daarbij kijken we naar drie dingen:

- persoonskenmerken
- behoeften
- financiële mogelijkheden

Persoonskenmerken

Persoonskenmerken die onderzocht worden zijn bijvoorbeeld:

- leeftijd
- gezondheid
- zelfstandigheid
- Of iemand zelf zaken kan organiseren. Misschien met hulp van zijn sociale netwerk.

Behoeften van de cliënt

De gemeente zoekt antwoorden op de volgende vragen:

- Waarmee heeft de cliënt problemen in zijn leven?
- Is de cliënt door het probleem niet zelfredzaam? Of kan de cliënt door het probleem niet goed meedoen in de samenleving?
- Wanneer is het probleem volgens de cliënt opgelost?
- Is dat redelijk? Moet de gemeente hierbij helpen?
- Hoe komt het dat het de cliënt niet lukt om zelf tot een oplossing te komen?

De gemeente bekijkt problemen vanuit twee kanten: zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie (meedoen in de samenleving).

Financiële mogelijkheden (zie ook 1.2.11)

De gemeente onderzoekt of de cliënt genoeg geld heeft om zelf een oplossing van te betalen, of te organiseren. Een Wmo-melding wordt niet direct afgewezen als iemand genoeg geld heeft. Maar we vragen er wél naar. Omdat we de financiële situatie van de cliënt willen weten.

1.2.6 Gebruik maken van alle eigen mogelijkheden

De gemeente beoordeelt hoe de cliënt zelf zijn situatie kan verbeteren. En of hij dat ook doet. Het maakt niet uit wat de cliënt eerder heeft geprobeerd. Het gaat om de mogelijkheden die nu worden gebruikt.

1.2.7 Wens belangrijk, maar niet doorslaggevend

We vragen wat iemand zelf wil en wenst. Maar we kunnen niet altijd helemaal rekening houden met deze wensen. In de beoordeling wordt meegenomen hoe de cliënt zijn eigen situatie ziet. Dat gaat over de situatie waar hij naartoe wil. Niet over de voorzieningen die hij wenst. Als de cliënt nadenkt over zijn eigen situatie, maakt hij beter gebruik van zijn eigen kracht. Ook helpt het om de cliënt te laten nadenken over oplossingen, in plaats van over problemen. Zo krijgt de cliënt meer controle over zijn probleem.

1.2.8 Niet altijd alles compenseren

De gemeente is niet verplicht om alle beperkingen op te lossen als iemand **aanvaardbaar** maatschappelijk participeert.³ Dit betekent dat:

- er geen risico is op een dreigend isolement of vereenzaming (iemand komt niet meer buiten en verliest zijn contacten);
- iemand zelfredzaam is (goed voor zichzelf kan zorgen);
- er meerdere oplossingen zijn dan alleen de activiteit waar een voorziening voor is aangevraagd.

1.2.9 Geen terugwerkende kracht

Stel: iemand heeft zelf een hulpmiddel aangeschaft. Daarna doet deze persoon pas melding bij de gemeente. Deze persoon krijgt geen maatwerkvoorziening. De persoon heeft namelijk al laten zien dat hij zelf een oplossing kan bedenken en uit te voeren. Er zijn wel uitzonderingen voor dit uitgangspunt.

1.2.10 Voorliggende voorziening

Blijkt uit het onderzoek (artikel 2.3.5 lid 4 Wmo) dat de cliënt zelfredzaam is en participeert? Dan onderzoekt de Wmo-medewerker of de cliënt onder een andere wet valt. Bijvoorbeeld de zorgverzekeringswet (Zvw) of Participatiewet (Pw). Is dat het geval? Dan kan de aanvraag worden afgewezen. Het is klantgericht om de cliënt naar de andere wet te verwijzen. De Wmo-medewerker neemt na een aantal weken contact op en vraagt of de cliënt verder is geholpen. Is de cliënt niet zelf verder gekomen? Ook niet met hulp van zijn netwerk? Dan kan de Wmo-medewerker doorverwijzen naar een Servicepunt XL, cliëntondersteuning, Helpdesk Geldzaken en meer van deze diensten in het voorliggend veld. Dit zijn voorzieningen waar geen Wmo-indicatie voor nodig is.

1.2.11 Financiën

Inzet eigen financiële middelen en reserveren voor voorziening

Het maakt niet uit hoe hoog het inkomen en hoe groot het vermogen is bij het verstrekken van een maatwerkvoorziening. De gemeente mag een aanvraag ook niet afwijzen als een cliënt zelf geld had kunnen reserveren.

De gemeente mag cliënten met veel financiële mogelijkheden wel wijzen op de keus om de voorziening zelf aan te schaffen. Als de cliënt dat wil kan dat de juiste aanpak zijn. De cliënt moet wel zelf zorgen voor de aanschaf van de voorziening. Kan de cliënt dit niet zelf? Dan kan de Wmo-medewerker hem daarbij helpen.

Woonlastenconsequenties

De gemeente mag dus vragen over geld stellen. Dit gebeurt tijdens het keukentafelgesprek, of het onderzoek. Deze informatie is bijvoorbeeld nodig voor de keuze: de eigen woning aanpassen, of verhuizen naar een andere woning (primaat van verhuizen). De gemeente moet rekening houden met woonlastenconsequenties. Dat betekent dat de gemeente vergelijkt:

- Hoeveel het kost om in de eigen woning te blijven wonen door deze aan te passen.
- Hoeveel een verhuizing kost.

1.2.12 Algemeen gebruikelijk

Een algemeen gebruikelijke voorziening:

- is in de gewone winkel te koop;
- wordt ook door mensen zonder beperking gekocht en gebruikt;
- kost ongeveer hetzelfde als voorzieningen die erop lijken.

De Wmo levert geen algemeen gebruikelijke voorzieningen. Dat is niet redelijk en het is tegen de wet.

De voorziening is algemeen gebruikelijk als:

1. deze ook bedoeld is voor mensen zonder beperking;

³ [ECLI:NL:CRVB:2012:BV5448](#) en [ECLI:NL:CRVB:2012:BV8848](#)

2. deze daadwerkelijk beschikbaar is;
3. het de cliënt helpt om zelfredzamer te worden, of om meer mee te doen in de samenleving;
4. iemand met een inkomen op minimumniveau dit kan betalen.⁴ Dit sluit aan op de draagkracht-criteria van de bijzondere bijstand.⁵

1.2.13 Letselschade en regresrecht

Het is belangrijk om door te vragen naar de oorzaak van de beperking in de zelfredzaamheid. Komt dit door een ongeluk dat iemand anders heeft veroorzaakt? Misschien is een letselschadevergoeding een oplossing. Dit kan alleen privaatrechtelijk worden geregeld. Hiervoor moet de klant dus zelf een claim indienen bij de verzekeraar. De klant krijgt een schadevergoeding. Die wordt betaald door de persoon die de schade heeft veroorzaakt. De gemeente is in dit geval niet verplicht om een Wmo-voorziening te verstrekken.

De gemeente wacht eerst de uitslag van letselschadeclaim af. Duurt dit te lang en heeft de cliënt snel hulp nodig? Dan kan de Wmo tijdelijk ondersteunen. Het is dan belangrijk om regelmatig na te gaan of de schadeverzekeraar al iets heeft geregeld. De Wmo-medewerker houdt hierover contact met de cliënt.

1.2.14 Financiële reden alléén is geen reden voor Wmo-verstrekking

Het niet kunnen betalen van een voorziening is nooit de belangrijkste reden van een Wmo-verstrekking. De Wmo is geen armoederegeling.

Omstandigheden en mogelijkheden van de cliënt hebben meerdere kanten. Hoeveel geld iemand heeft om uit te geven, of de hoogte van het vermogen is maar één kant. Er is meer aan de hand als iemand een algemeen gebruikelijk middel niet kan betalen. Iemand leeft bijvoorbeeld van een bijstandsuitkering. Of, iemand weet nog niet dat er andere regelingen zijn die helpen voor voldoende inkomen. We helpen iemand niet verder door het middel dan tóch maar via de Wmo toe te kennen. De persoon blijft hiermee juist in zijn lastige situatie. Dat is niet wat de gemeente wil.

Je kunt in deze gevallen wel andere mogelijkheden bespreken. Bijvoorbeeld:

- doorverwijzen naar de Helpdesk Geldzaken;
- doorverwijzen naar de hypotheek- en leenmogelijkheden van de Gemeentelijke Kredietbank (GKB);
- aanvragen die gedaan kunnen worden bij Sociale Fondsen Den Haag (SFDH). Dit kunnen professionele hulpverleners doen;
- bijzondere bijstand of armoederegelingen aanvragen bij de dienst SZW.

Het is klantgericht om na een aantal weken aan de cliënt te vragen of hij met één van deze dingen verder is gekomen. Is de cliënt niet verder gekomen, ook niet met hulp van mensen in zijn omgeving? Dan kan de Wmo-medewerker hier nog in begeleiden.

1.2.15 Wel zelfredzaam, dan geen Wmo-opvang

De gemeente hoeft geen opvang te bieden als iemand:

- zich goed redt in de samenleving;
- een uitkering krijgt. De gemeente gaat ervan uit dat inwoners met een uitkering genoeg geld hebben om van te leven;⁶
- zonder goede voorbereiding naar Nederland is gekomen en daardoor geen woonruimte heeft.⁷

⁴ [ECLI:NL:CRVB:2019:3535](#).

⁵ [ECLI:NL:RBDHA:2021:2084](#).

⁶ [ECLI:NL:CRVB:2019:3446](#).

⁷ [ECLI:NL:RBMNE:2019:5881](#).

1.2.16 Woonvraag alléén valt niet onder reikwijdte Wmo

Wmo is geen oplossing voor een tekort aan woningen

De Wmo is niet bedoeld als oplossing voor schaarste op de woningmarkt. Je hebt niet zomaar recht op woonruimte (artikel 8 EVRM). Ook de Maatschappelijke Opvang heeft maar een aantal plaatsen. Stel: iemand die goed voor zichzelf kan zorgen zoekt een woning en meldt zich bij de gemeente. Deze persoon krijgt opvang via de Wmo. Er is dan minder plaats voor mensen die niet alleen een woning, maar ook extra hulp nodig hebben. De gemeente bekijkt daarom goed waarom iemand een woning nodig heeft.

Wmo-ondersteuning bij méér dan woonvraag alléén

Voor een Wmo-indicatie moet een cliënt aan deze 4 voorwaarden voldoen. De cliënt:

1. is dakloos en zoekt daarom een woning;
2. heeft een beperking, psychische problemen voor een lange tijd, of psychosociale problemen.
De problemen vallen onder de Wmo;
3. komt niet zelf tot een oplossing, omdat hij niet zelfredzaam is. De gemeente houdt rekening met de moeilijkheden van de samenleving waar iemand vandaan komt. En die van onze samenleving;
4. kan niet bij vrienden, kennissen of familie slapen of wonen.

1.3 Belangenafweging, géén automatisme!

De Wmo-leidraad helpt Wmo-medewerkers bij het maken van keuzes en beslissingen die nodig zijn voor hun werk.⁸ De leidraad vult bestaande regels aan. Regels zoals staan in de: verordening, regeling, handboek MWA, werkinstructies, procesbeschrijvingen en inkoopvoorwaarden. De leidraad gaat uit van standaard situaties. Er kunnen altijd uitzonderingen zijn. De gemeente kan iets anders doen of beslissen dan wat de leidraad zegt. Dan moet de gemeente daar argumenten voor geven. Soms is een situatie bijzonder en passen de adviezen uit de leidraad daar niet bij. De adviezen maken het dan moeilijker om het doel van de gemeente te bereiken. De gemeente volgt dus niet alleen maar de leidraad. Maar kijkt naar wat het beste is in de situatie van de cliënt. Dit noemen we belangenafweging.

Dit document is niet compleet. Het beschrijft ruim 75 onderwerpen. Deze lijst kan altijd worden aangevuld. Het is onmogelijk om over iedere situatie een standpunt in te nemen. Wat moet een medewerker doen in een situatie die niet beschreven is in de leidraad? En ook niet in de gemeentelijke regels, werkinstructies en procesbeschrijvingen? Ook zonder een uitgeschreven beleidsregel kan de medewerker goed beslissingen nemen. Hij moet dan wel extra goed uitleggen waarom dat onderzoek anders gebeurt. Ook moet hij goede argumenten geven voor het besluit.

Handvatten in Wmo

De wet zorgt ervoor dat de gemeente goed en **zorgvuldig onderzoek** doet.⁹

De Wmo beschrijft stap voor stap wat de medewerker moet doen. In de wet staan de onderwerpen die moeten worden onderzocht. Ook staat erin welke belangen er moeten worden afgewogen. Beide zijn handvatten voor de gemeente. De gemeente moet zich hieraan houden.

Zorgvuldig onderzoek

Alleen de gemeente kan vaststellen welke ondersteuning iemand krijgt. Het is voor inwoners niet bekend welke voorzieningen er allemaal bestaan. Er is nergens een lijst met een omschrijving van alle voorzieningen. De gemeente heeft veel ruimte om een beslissing te maken en de verantwoordelijkheid is groot. Daarom is het belangrijk dat het onderzoek zorgvuldig gebeurt.

⁸ Programmabegroting 2020-2023 (RIS304372), pag. 83.

⁹ MvT Wmo 2015, pag. 10 en 144.

Het onderzoek moet binnen zes weken worden afgerond.

Er wordt **uiterst zorgvuldig** onderzocht:

- wat de problemen van de cliënt zijn;
- wat de behoeften en wensen van de cliënt zijn;
- wat de eigen kracht van de cliënt is om de problemen op te lossen of te verminderen;
- welke personen uit het sociale netwerk van de cliënt kunnen helpen;
- hoe het gebruik van een algemene voorziening de aanvrager kan helpen.

Zo krijgt de gemeente informatie over de **aard** en **omvang** van de behoefte aan een maatwerkvoorziening. Is het onderzoek zorgvuldig gebeurd? Dan kan de gemeente een besluit nemen. De gemeente moet goed kunnen vertellen waarom er gekozen is voor een besluit en daar open over zijn. De gemeente geeft een **zorgvuldige motivatie**.¹⁰

Duurt het onderzoek langer dan zes weken? Dan is dat niet meteen een nadeel voor de aanvrager.

Het betekent dat het onderzoek zorgvuldig gebeurt. En dat is het doel van de gemeente.

Vereenvoudigd onderzoek

Soms is zo'n uitgebreid onderzoek niet nodig. Geeft de cliënt tijdens het onderzoek aan dat hij al verder kan met de oplossingen die er dan zijn? Hoeft de aanvrager geen maatwerkvoorziening meer? Dan wordt het onderzoek afgerond.¹¹

De stappen van de Centrale Raad van Beroep (CRvB)

De CRvB vertelt welke stappen het college (hierna: de gemeente) moet zeten in een Wmo-onderzoek. Daarna neemt de gemeente een besluit.¹² Die stappen zijn:

1. Vaststellen van de precieze **hulpvraag**;
2. Objectiveren: vaststellen van de **problemen in de zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie**.
Wat is het verband tussen de problemen en de hulpvraag?
3. Afwegen: bepalen **welke vorm** van en **hoeveel ondersteuning** er nodig is, die **voldoende helpt**. Waaruit bestaat de hulp die gevraagd wordt? Wat is noodzakelijk? Wat is de frequentie (hoe vaak moet de hulp gegeven worden) en wat is de duur (voor hoe lang is de hulp nodig). Welk resultaat is nodig voor de hulpvrager?
Bij een tijdelijk probleem, bijvoorbeeld na een operatie: welke taken kunnen later gebeuren? Is er een revalidatietraject (de situatie blijft dan niet hetzelfde, maar verbetert)? Wat is geschikte hulp, hoeveel ondersteuning is noodzakelijk?
Dit vraagt een duidelijke afweging en mening van de Wmo-casemanager, specialist of bezwaarmedewerker.
4. Afwegen: welk van de volgende dingen zijn een mogelijkheid voor ondersteuning?

- **eigen mogelijkheden**
- **gebruikelijke hulp**
- **mantelzorg**
- **hulp vanuit sociaal netwerk**
- **algemene voorzieningen**
- **andere wettelijke voorzieningen**

Hoe ziet het gezin eruit? Welke contacten heeft de aanvrager met familie, vrienden, burens, verenigingen, de moskee, de kerk enzovoort. Kijk ook naar andere regelingen voor thuishulp of wijkverpleging (zoals Wlz en Zvw). Kan er vanuit andere regelingen geen hulp worden geboden? Dan kan een maatwerkvoorziening worden verstrekt.¹³

¹⁰ MvT Wmo 2015, pag. 149.

¹¹ MvT Wmo 2015, pag. 143.

¹² [ECLI:NL:CRVB:2018:1113](#) en [ECLI:NL:CRVB:2018:2182](#).

¹³ [ECLI:NL:CRVB:2018:819](#)

Ook dit vraagt een duidelijke afweging en mening van de Wmo-medewerker, specialist of bezwaarmedewerker.

5. Objectiveren: samenwerken met een **(medisch) deskundige** als dat noodzakelijk is.

Zijn deze stappen gevolgd? Dan voldoet het onderzoek en het besluit aan de grondwet. Ook bij situaties die niet worden beschreven in deze leidraad.

2. Toegang

2.1 Algemeen

In dit hoofdstuk staat de route naar de oplossing van de hulpvraag van de cliënt beschreven. Hierdoor is een uniforme werkwijze vastgelegd. Zo weet iedere Hagenaar wat hij kan verwachten van de gemeente.

2.2 Melding

De Hagenaar kan op verschillende manieren een Wmo-melding doen. Dit kan via het digitale aanvraagformulier op de website¹⁴, maar ook bij een Servicepunt XL, telefonisch, schriftelijk of per e-mail.

De Hagenaar kan op de volgende plaatsen een Wmo-melding doen:

- Het Wmo-wijkteam: voor hulp bij het huishouden, ambulante ondersteuning, dagbesteding, logeren, woonvoorzieningen, vervoersvoorzieningen, rolstoelvoorzieningen en sporthulpmiddelen.
- Het team Wonen en het Dak- en Thuislozenloket: de ingezetene van Nederland, die in Den Haag ondersteuning zoekt voor beschermd wonen en maatschappelijke opvang.
- Bij een Servicepunt XL: Twijfelt de Hagenaar waar hij zich moet melden? Dan kan hij naar een Servicepunt XL. Het Servicepunt XL gaat in gesprek met de Hagenaar en adviseert over de juiste route.

De Hagenaar kan op deze plaatsen ook een persoonlijk plan aanleveren. Hierin geeft hij aan wat hij denkt nodig te hebben om maatschappelijk mee te doen en zelfredzaam te zijn. De melding wordt geregistreerd. De medewerker die de melding aanneemt geeft eerst informatie en advies. Is er daarna nog een hulpvraag? Dan wordt een onderzoek gestart.

2.3 Onderzoek

Vormen van onderzoek

Goed onderzoek is de basis voor het vaststellen van de hulpvraag. Hierbij is maatwerk het uitgangspunt.

Er zijn standaard één of meerdere gesprekken. Ook kan de Wmo-medewerker op huisbezoek komen voor het onderzoek. Eenvoudige vragen worden soms aan de telefoon behandeld.

Als de aanvrager een persoonlijk plan heeft gemaakt, wordt dit betrokken bij het onderzoek. Het onderzoek moet normaal gesproken binnen zes weken af zijn.

Vraagverheldering

Eerst richt het onderzoek zich op het verduidelijken de hulpvraag. Wat wil de cliënt en waarom? Wat gaat goed gaat en wat lukt niet meer? We willen weten waarom de cliënt de vraag stelt. Om achter die onderliggende redenen te komen, stellen we veel vragen (vraagverheldering). De vraagverheldering bestaat uit één of meerdere gesprekken. De Wmo-medewerker moet hierbij goed luisteren, observeren en doorvragen.

Inroepen (medische) deskundigheid

Soms is het nodig om advies te vragen aan een (medische) deskundige. Deze deskundige weet meer van de problematiek. De gemeente moet zo'n advies opvragen en afwachten. De cliënt moet meewerken aan dat onderzoek. De cliënt moet ook de informatie geven die nodig is.¹⁵

Reikwijdte Wmo

In het onderzoek wordt daarna vastgesteld of de vraag onder de de Wmo valt. Is er behoefte aan:

- ondersteuning in verband met de zelfredzaamheid;
- ondersteuning in verband met participatie;
- beschermd wonen of opvang;
- ondersteuning van de mantelzorger?

¹⁴ <https://www.denhaag.nl/nl/zorg-en-ondersteuning/wmo-melding-doen.htm>

¹⁵ Zie ECLI:NL:CRVB:2018:2619 en Werkinstructie "Medisch advies opvragen" op het intranet.

Resultaat ondersteuning vaststellen

Is duidelijk wat de hulpvraag is? En valt deze onder de Wmo? Dan stelt de gemeente samen met de cliënt vast welk resultaat zij willen halen. Dat kan ook samen met de mantelzorger.

Oplossingsmogelijkheden

Daarna wordt bekeken hoe het resultaat bereikt kan worden. Daarbij wordt eerst gekeken wat iemand zelf kan oplossen: een maatwerkvoorziening wordt alleen ingezet als dat noodzakelijk is.

1. Eigen kracht

De Wmo versterkt de eigen kracht van inwoners. En stimuleert hen om hulpvragen op te lossen met hun talenten en mogelijkheden. Dit geldt voor inwoners met en zonder beperking. In de gesprekken is aandacht voor deze eigen kracht. Bijvoorbeeld door samen te zoeken naar een oplossing en mogelijkheden te bedenken. Zo maken mensen gebruik van hun eigen kracht en wordt deze ook groter. Probeer dus de cliënt zelf in beweging te krijgen. Eigen kracht kan ook betekenen dat je iets zelf betaalt. Soms is het aanschaffen van een "algemeen gebruikelijke voorziening" de oplossing voor een hulpvraag.

2. Sociaal netwerk

Met het sociale netwerk wordt bedoeld: het gezin, familie, vrienden, de buurt waarin iemand woont, zijn werkomgeving en de sociale groepen waar hij bij hoort. Personen uit het netwerk willen vaak ondersteunen. Of, zij organiseren deze ondersteuning graag voor de cliënt. Ondersteuning uit het sociale netwerk heet 'mantelzorg'.

Ook gebruikelijke zorg is soms een oplossing. Dit wordt verwacht van personen die bij de cliënt in huis wonen. Dat zijn de partner, ouders, kinderen, of andere huisgenoten. De hulp wordt alleen verwacht als het redelijk is. En als het over het algemeen als 'aanvaardbaar' wordt gezien. Soms verwachten we geen gebruikelijke zorg. Dat zijn uitzonderingen. Soms zijn die uitzonderingen tijdelijk.

3. Andere wetgeving

Wetten als de Wlz, de Zvw en de Jeugdwet geven soms eerst een oplossing. Daarna is de Wmo pas nodig. Is een cliënt jonger dan 16 jaar? Gaat de vraag over zelfredzaamheid of participatie? Dan is de Jeugdwet voorliggend. Behalve met vragen over woonvoorzieningen, vervoersvoorzieningen en rolstoelvoorzieningen.¹⁶

Bij jongeren van 16 tot 23 jaar wordt gekeken wat het meest passend is voor de jongere: inzet van jeugdhulp of van de Wmo. Dat gebeurt op basis van het afwegingskader 16-23. Jongeren met behoefte aan gezinsgerichte hulp, of verblijf in een pedagogische setting, worden doorverwezen naar jeugdhulp. Jongeren die meer ondersteuning in zelfstandigheid willen, worden doorverwezen naar de Wmo.

4. Voorzieningen sociale basis

De sociale basis zijn activiteiten en voorzieningen in de wijk. Het doel ervan is om alle wijkbewoners mee te laten doen in de samenleving. Wijkbewoners leren er andere mensen kennen en bouwen zo een netwerk op. Door de sociale basis wordt hun eigen kracht versterkt.

5. Algemene voorziening

Een algemene voorziening is een dienst of activiteit. Hier heb je geen indicatie voor nodig, iedereen kan er gebruik van maken. Het is gericht op maatschappelijke ondersteuning. De meeste algemene voorzieningen zijn gratis. Kan een cliënt met een algemene voorziening worden geholpen? Dan komt hij niet in aanmerking voor een maatwerkvoorziening.

---

¹⁶ Zie afwegingskader "Toegang Wonen."

6. Maatwerkvoorziening

Een cliënt kan voor een maatwerkvoorziening in aanmerking komen, als andere oplossingen niet voor een oplossing zorgen. In hoofdstuk 4 staan de maatwerkvoorzieningen die de gemeente inzet.

7. Financiële tegemoetkoming meerkosten

Heeft een cliënt meerkosten door een chronische ziekte of beperking? Heeft hij ook een laag inkomen? Dan kan de cliënt een vergoeding van meerkosten krijgen.

2.4 Spoedvoorziening

Is er spoed? Dan kan de gemeente een tijdelijke indicatie afgeven. Die gaat in tijdens het onderzoek. Het gebeurt bijna nooit dat er een tijdelijke maatwerkvoorziening wordt verstrekt.

2.5 Wijze van indiceren

Indiceren kan met een huisbezoek en telefonisch. Dit hangt van af van het type van de aanvraag. En of de cliënt al bekend is bij de gemeente.

2.6 Eigen bijdrage

Sinds 1 januari 2020 geldt het abonnementstarief in de Wmo. Dat is maximaal € 20,60 per maand (in 2024). Het bedrag is voor maatwerkvoorzieningen, persoonsgebonden budgetten en de algemene voorzieningen.

Wel eigen bijdrage	Geen eigen bijdrage
MWA huishoudelijke hulp	MWA begeleiding
Hulpmiddelen	MWA dagbesteding
Woonvoorzieningen	Actieve rolstoelen
Woningaanpassingen	Transportrolstoelen
Sporthulpmiddelen	Kantelrolstoelen
Maatschappelijke opvang	Elektrische rolstoelen
Collectief aanvullend vervoer/AV 070 (€ 28,- per jaar)	Logeervoorziening
Beschermd Wonen. Deze eigen bijdrage is gebaseerd op de Wlz en is wél inkomensafhankelijk	
Sommige algemene voorzieningen. De instelling bepaalt en int de eigen bijdrage	

Er geldt **geen** eigen bijdrage:

- als al een eigen bijdrage wordt betaald voor opvang, beschermd wonen of zorg vanuit de Wlz;
- voor een rolstoel;
- voor cliënten jonger dan 18 jaar;
- voor cliënten met een partner, waarvan één van de twee de pensioengerechtigde (AOW) leeftijd heeft.

In het coalitieakkoord “Samen voor de stad”(RIS304121) staan een aantal afspraken. Hagenaars met een inkomen tot 130% van de bijstandsnorm betalen geen eigen bijdrage. Ook bij een woningaanpassing in de algemene ruimte van een wooncomplex betalen cliënten geen eigen bijdrage. De eigen bijdrage voor dagbesteding en begeleiding is afgeschaft. Dat komt door de aangenomen motie “*Nietvragûhom een eigen bijdrage*” (RIS296671).

2.7 Schriftelijke verslag (advies)

Na het onderzoek krijgt de cliënt een verslag van de gemeente. Hierin staan de uitkomsten van het onderzoek. Zo staan de gemaakte afspraken vast voor beide partijen.

2.8 Aanvraag

Over de aanvraag volgt binnen twee weken een besluit. Dit noemen we een beschikking. Deze tijd is best kort, omdat het eerste werk al is gedaan in het onderzoek. Lukt het niet om op tijd een besluit te nemen? Dan wordt de cliënt daarover geïnformeerd. De gemeente geeft er een reden voor. Het komt niet vaak voor dat de gemeente meer tijd nodig heeft voor het besluit.

2.9 Beschikking

In de beschikking staat het recht van de cliënt. Er staat ook aan welke voorwaarden en verplichtingen de cliënt moet voldoen. Wordt een voorziening voor een bepaalde tijd verstrekt? Dan wordt dat ook vermeld in de beschikking.

Soms wordt de vorm en de grootte van de voorziening ook vermeld. Bijvoorbeeld de hoogte van een pgb-bedrag.

Is de cliënt het niet eens met de beschikking? Dan kan hij in bezwaar bij de gemeente. Wordt het bezwaar afgewezen? Dan kan de cliënt daarna ook een rechtszaak beginnen.

3. Algemene voorzieningen

3.1 Algemeen

Een algemene voorziening is gericht op zelfredzaamheid, participatie, beschermd wonen of opvang. Algemene voorzieningen zijn diensten of activiteiten en iedereen kan er gebruik van maken. Er is dus geen onderzoek vanuit de Wmo voor nodig.

3.2 Kleine woonvoorzieningen

Kleine woonvoorzieningen zijn bijvoorbeeld: douchezitjes, wandbeugels, opklapbare beugels, of drempelhulpen.

4. Maatwerkvoorzieningen

Voor alle maatwerkvoorzieningen geldt dat de cliënt aan de algemene voorwaarden voor verstrekking moet voldoen. Dat onderzoekt de gemeente zoals beschreven is in hoofdstuk 2.3. Een voorwaarde is bijvoorbeeld dat de cliënt zijn hulpvraag alléén kan oplossen met een maatwerkvoorziening. En niet met een algemeen gebruikelijke voorziening, of hulp uit zijn netwerk. Sommige maatwerkvoorzieningen hebben extra voorwaarden. Die lees je in dit hoofdstuk.

4.1 Algemeen

Een maatwerkvoorziening is een verzameling van zorg, diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen. Het verbetert de zelfredzaamheid of participatie van een cliënt.

Een maatwerkvoorziening is afgestemd op de behoeften, persoonskenmerken en mogelijkheden van de cliënt. Een maatwerkvoorziening kan in twee vormen worden verstrekt: zorg in natura (zin) en persoonsgebonden budget (pgb).

Zorg in natura

Bij zorg in natura maakt de gemeente afspraken met zorgorganisaties. Deze organisaties zijn gecontracteerd. Een cliënt kiest één van de gecontracteerde zorgorganisaties en maakt daar afspraken mee. Die afspraken gaan over de manier waarop hij ondersteuning krijgt. Bijvoorbeeld op welke dagen de huishoudelijke ondersteuning wordt gegeven. De gemeente regelt de administratie.

Pgb

Lees meer over pgb in paragraaf 4.3.

4.2 Indicatieuur

(artikel 3.3 lid 2, onder c, van de Verordening en artikel 3.1.5 lid 1 van de Regeling)

Juridisch kader

Volgens de wet moet de gemeente regelmatig controleren of een indicatie opnieuw gegeven moet worden (art. 2.3.9 Wmo). De gemeente bekijkt steeds: past de voorziening nog bij de cliënt? De gemeente bepaalt zelf hoe vaak die controle is. Dat hangt af van de hulpvraag van de cliënt en wat er tijdens het onderzoek is vastgesteld.

De Wmo zegt niet dat een indicatie voor een bepaalde tijd moet worden afgegeven. Ook niet hoe lang een voorziening verstrekt mag worden.

Gemeentelijk kader

Artikel 3.3 lid 2, onder c, Verordening zegt dat in het toekenningsbesluit de ingangsdatum en duur van de voorziening staan. Dat moet er echt instaan.

Artikel 3.1.5 lid 1, Regeling vertelt hoe lang de indicatie geldig is. Een indicatie wordt afgegeven voor minimaal 4 weken tot maximaal 5 jaar.

Een uitvoerbare praktijk

Heeft een cliënt een levenslange beperking? Dan zijn indicaties voor korte duur niet handig. Bijvoorbeeld huishoudelijke hulp, of individuele begeleiding voor één jaar. Er is geen reden voor een kortdurende voorziening. Door de beperking wordt verwacht dat de hulp lang noodzakelijk is.

Door korte indicaties worden deze cliënten onzeker. Ook moeten zij extra veel administratie doen.

Kortdurende indicaties zorgen ook bij de gemeente voor extra werk. Zij moet steeds opnieuw indiceren.

Dit kan ook anders. De gemeente mag volgens de regels en de wet namelijk gewoon langlopende indicaties verstrekken.

- *Voorkeur*: Heeft een persoon een levenslange beperking? Dan worden bij voorkeur indicaties voor meerdere jaren afgegeven, voor maximaal vijf jaar.
- *Uitzondering*: Het kan dat er wordt gekozen voor een kortdurende indicatie. Daar moeten goede argumenten voor zijn. Die komen uit de manier waarop de cliënt zijn toekomst ziet, het type beperking en het onderzoek. Bijvoorbeeld als je niet weet of een beperking nog verandert. En of de hulpvraag en de oplossing dan ook zou veranderen. Of, als de cliënt misschien valt onder de Wet langdurige zorg (Wlz). Nog een voorbeeld: als je wilt bekijken of een nieuwe vorm van ondersteuning de cliënt wel echt helpt.
- *Verbetering en vooruitgang*. Kan de zelfredzaamheid of participatie nog verbeteren? Dan is er geen voorkeur voor een langdurige indicatie. Dit is vaak zo bij individuele begeleiding. De vaardigheden van een cliënt worden dan vergroot of aangeleerd. De mogelijkheden van de cliënt veranderen in dat geval.
- *Heronderzoek bij langdurige indicaties*. De gemeente kan een onderzoek op vaste momenten inzetten (periodiek onderzoek). Dat komt in de plaats van een kortdurende indicatie. De gemeente onderzoekt of de hulpvraag nog hetzelfde is als eerst. Soms wordt een indicatie dan opnieuw gegeven. In het toekenningsbesluit staat hoe vaak er contact wordt opgenomen met de cliënt. Bijvoorbeeld elke twee jaar. Het is belangrijk dat de gemeente dat echt doet. Er kan veel veranderen: de persoonlijke situatie, het huishouden en de hulpvragen van de cliënt. Ook kan de cliënt vertellen over zijn ervaring met de hulp die hij krijgt. Zo blijft de gemeente de cliënten goed zien.

4.3 Persoonsgebonden budget (pgb)

Een maatwerkvoorziening kan worden verstrekt in de vorm van een pgb. Dat gebeurt als de cliënt dat graag wil. De gemeente onderzoekt daarvoor welke doelen de cliënt met de hulp wil halen. Ook onderzoekt de gemeente of de cliënt goed met een pgb kan omgaan (bekwaamheid). En waarom de cliënt graag een pgb wil (motivatie).¹⁷

Heeft een cliënt meerdere maatwerkvoorzieningen nodig? Dan kan hij de ene voorziening in natura krijgen en de andere voorziening zelf regelen met een pgb.

Voorwaarden pgb

De cliënt kan een pgb krijgen als hij een pgb kan beheren. Daarvoor moet de cliënt aan voorwaarden voldoen. Kan de cliënt geen budget beheren? Dan kan een iemand anders ingezet worden, een vertegenwoordiger. Deze vertegenwoordiger moet aan dezelfde voorwaarden voldoen. De cliënt blijft er verantwoordelijk voor dat een pgb goed wordt besteed. Voldoen de cliënt en vertegenwoordiger beiden niet aan de voorwaarden? Dan wordt het pgb geweigerd. Het advies is dan om de zorg te leveren in natura.

Dit zijn de tien voorwaarden waar je aan moet voldoen voor een pgb beheer.¹⁸ De cliënt moet:

1. goed overzicht van de eigen situatie houden;
2. de regels van een pgb kennen;
3. een overzichtelijke pgb-administratie bijhouden;
4. communiceren met de gemeente;
5. zelfstandig handelen en zelf zorgverleners kiezen;
6. zelf afspraken maken, deze afspraken bijhouden en zich hieraan houden;
7. beoordelen of de zorg uit het pgb bij hem past;
8. zelf de zorg regelen met één of meer zorgverleners;
9. ervoor zorgen dat de zorgverleners weten wat ze moeten doen;
10. weten wat hij moet doen als opdrachtgever van een zorgverlener.

¹⁷ Zie beleidsmededeling "Pgb-vaardigheid" op het intranet.

¹⁸ Zie [infographic-met-toelichting-toetsing-10-punten-rgb-vaardigheid](#).

4.4 Dagbesteding

Dagbesteding is voor mensen die niet goed zelf kunnen zorgen voor: een zinvolle invulling van de dag, sociale contacten en maatschappelijke deelname. Personen kunnen dit niet door hun beperking, of door andere situaties. Ook is dagbesteding voor cliënten als de zorg van hun mantelzorgers anders te zwaar wordt.

Dagbesteding is begeleiding in een groep. Het geeft cliënten een grotere zelfredzaamheid en zorgt dat zij dat vasthouden. Dagbesteding kan ook helpen als de zelfredzaamheid juist achteruit gaat. Je kunt deze voorziening niet krijgen als je die via pgb inkoop bij iemand in je eigen netwerk. In plaats van bij een zorgaanbieder. Soms betaalt de gemeente mee aan de kosten van vervoer van en naar de dagbesteding.

Haags ontmoeten als voorliggende voorziening

Haags ontmoeten combineert welzijn (je goed voelen) en zorg (hulp bij een beperking). Het zit tussen twee dingen in. Aan de ene kant welzijnswerk en buurtinitiatieven, aan de andere kant de dagbesteding na een Wmo-indicatie.

Haags ontmoeten is voor ouderen die kwetsbaar zijn doordat ze minder regie op hun leven hebben. Haags ontmoeten kun je eerst proberen, voor een dagbesteding van de Wmo. Daarom heet het een voorliggende voorziening. Het is bedoeld voor cliënten met kleine hulpvragen bij activiteiten. Zij kunnen hier 1 of meerdere dagen per week gebruik van maken.

Afbakening dagbesteding met ambulante ondersteuning

Ambulante ondersteuning en dagbesteding verschillen van elkaar. Ambulante ondersteuning richt zich op zelfstandig functioneren (dat de cliënt zo veel mogelijk zelf kan). Zonder ondersteuning zou dit minder kunnen zijn. De begeleiding is individueel (één op één).

Dagbesteding richt zich op het hebben van sociale contacten en zinvolle activiteiten. De begeleiding is in een groep.

Afbakening dagbesteding Wmo en dagbesteding Wlz en Zvw

Heeft de cliënt een Wlz-indicatie? Dan wordt de dagbesteding die daaruit betaald wordt eerst als oplossing gekozen. Daarna komt dagbesteding vanuit de Wmo.

Na, of tijdens Zvw-behandeling kan de cliënt behoefte hebben aan dagbesteding. Wordt verwacht dat de cliënt niet genoeg zelfredzaam zal worden? Dan is dagbesteding vanuit de Wmo een mogelijkheid.

4.5 Begeleiding

Afbakening begeleiding en maatschappelijke dienstverlening

Maatschappelijke dienstverlening gaat vooraf aan ambulante begeleiding. Maatschappelijke dienstverlening gebeurt in de wijken. Cliënten kunnen er met kleine hulpvragen terecht. Dat maakt het laagdrempelig (eenvoudig en snel). Bijvoorbeeld bij problemen met het omgaan met geld, of omgaan met ruzies. Cliënten worden geholpen om hun problemen te ordenen en op te lossen. Zo kunnen ze dat de volgende keer zelf. Moeten er taken worden overgenomen, met begeleiding uitgevoerd, of thuis getraind? Dan past begeleiding beter. Daarvoor moet de cliënt een Wmo-indicatie krijgen.

Afbakening begeleiding en hulp bij het huishouden

Kan een cliënt zijn huishoudelijke taken niet goed zelf doen door een beperking? Dan wordt de voorziening 'hulp bij het huishouden' ingezet. De huishoudelijke taken worden dan overgenomen.

Vindt een cliënt het moeilijk om het huishouden bij te houden? Raakt de cliënt het overzicht kwijt?

Dan wordt begeleiding ingezet. Dat richt zich op het voeren van regie. De begeleider plant samen met de cliënt wat er moet gebeuren. Samen bespreken ze de taken voor. De cliënt doet de taken daarna alleen. Soms worden regievoering en hulp bij het huishouden samen gegeven.

Afbakening persoonlijke verzorging Wmo en persoonlijke verzorging Zvw

Kan de cliënt zichzelf niet goed verzorgen? Bijvoorbeeld: in- en uit bed gaan, wassen, lichamelijke verzorging, bewegen, naar de toilet, eten en drinken, aan- en uitkleden? Dan valt dit onder de persoonlijke

verzorging binnen de zorgverzekeringswet (Zvw). Net als medicijnen innemen, aan medicijnen denken en deze pakken.

Het kan ook dat de cliënt weinig regie heeft over persoonlijke verzorging. De cliënt verzorgt zich niet op tijd, of niet vaak genoeg. Of, de cliënt verzorgt zich op een verkeerde manier. Dit kan vallen onder de begeleiding binnen de Wmo. De begeleider helpt met structureren, organiseren en aansporen van persoonlijke verzorging. Waarschijnlijk heeft de cliënt voor meer dagelijkse activiteiten begeleiding nodig.

Alleen persoonlijke verzorging verstrekken kan niet vanuit de Wmo. Voor de Wmo moet er een hulpvraag in de regie bij zitten.

Afbakening ambulante ondersteuning Wmo en behandeling Zvw

Binnen de Zvw werkt behandeling toe naar opgestelde verbeterdoelen. Behandeling gebeurt gestructureerd en volgens een methode. Hiervoor is (para)medische deskundigheid nodig. De deskundige is bijvoorbeeld een fysiotherapeut, ergotherapeut, psycholoog of psychiater. Onder behandeling vallen:

- beter worden van een ziekte
- een beperking minder maken
- zorgen dat de ziekte of beperking niet erger wordt
- leren omgaan met de ziekte of beperking
- aanleren van nieuw gedrag

Onder ambulante ondersteuning vallen:

- oefenen van vaardigheden en handelingen
- wennen aan vaardigheden en gedrag
- vaardigheden zo oefenen dat ze vanzelf gaan
- aanbrenge van structuur
- voeren van regie

De vaardigheden, handelingen en gedrag kunnen tijdens een (para)medische behandeling al aangeleerd zijn. De behandeling was dan een voortraject.

(Para)medische behandeling en ambulante ondersteuning kunnen ook tegelijk met elkaar zijn. Ook kunnen ze elkaar versterken. Behandeling kan ervoor zorgen dat ondersteuning korter, of minder vaak nodig is. Van de cliënt verwachten we dat hij zo goed mogelijk gebruikt maakt van behandel mogelijkheden. Is er twijfel of er nog behandeling mogelijk is? Vraag dan een medisch advies aan.

4.6 Seksuele ondersteuning

Soms kan iemand zichzelf niet seksueel bevredigen door een lichamelijke beperking. De wet zegt dat seksuele behoefte geen reden is voor maatschappelijke ondersteuning. Ook in de wetgeschiedenis vind je er niets over terug. En volgens de rechtspraak valt seksuele ondersteuning niet onder de Wmo. Het ondersteunt de zelfredzaamheid niet zoals bedoeld is in de Wmo.¹⁹

4.7 Opvang en Begeleid en Beschermd Wonen

Door begeleid en beschermd wonen kunnen cliënten in een omgeving wonen waar zij veel structuur krijgen. Dit is alleen voor cliënten die niet zelfstandig kunnen wonen. Of, voor cliënten die er dingen leren, die zij anders niet zouden leren. Zij leren deze vaardigheden binnen de begeleide of beschermde woonvorm. Het is voor cliënten met psychische-, verstandelijke-, of verslavingsproblemen. Of met een combinatie van deze drie. En voor cliënten waarbij het vroeger thuis onveilig of onzeker was. Of cliënten die vroeger in de residentiële jeugdhulp zaten. Dit alles samen met een zwak sociaal netwerk.

¹⁹ [ECLI:NL:CRVB:2019:1776](#).

Een cliënt moet aan deze drie voorwaarden voldoen. De cliënt heeft:

- een psychiatrische aandoening of een verstandelijke beperking hebben. Of allebei;
- een noodzaak hebben om zichzelf of zijn omgeving te beschermen. Dat komt door de psychiatrische aandoening of de verstandelijke beperking;
- niet 24 uur per dag toezicht nodig.

Melding van buiten de regio

Kunnen cliënten van buiten de regio Den Haag beschermd wonen krijgen? Dat staat vast in de beleidsregels van de landelijk toegang beschermd wonen.²⁰

Eerst wordt de cliënt gescreend volgens deze regels. De gemeente vraagt de cliënt om extra informatie. Bijvoorbeeld een dossier dat hij heeft bij een andere instelling. De bindingscommissie bekijkt de melding en de informatie. Eerst stelt de bindingscommissie vast waar de cliënt de meeste kans heeft op een succesvol traject. Daarna bepaalt de bindingscommissie of dat in regio Den Haag is.

Het gaat hierbij om:

- Welke band heeft de cliënt met de regio (regiobinding)?
- Is er al een succesvol hulpverleningstraject opgestart?
- Waar en hoe is het sociale netwerk van de cliënt?

Doet de cliënt terecht een melding in Den Haag? Dan wordt daarna bepaald of de melder ook in aanmerking komt voor beschermd wonen.

4.8 Logeren

Bij logeren blijft de cliënt voor een korte tijd bij de aanbieder. De aanbieder neemt de zorg voor de cliënt over van de mantelzorger. Dit heet respijtzorg. De mantelzorger staat zo minder onder druk.

Cliënten met een beperking die thuis wonen kunnen gebruik maken van Logeren. Dat kan alleen als ze altijd zorg, of ongeregelde zorg nodig hebben. Of, als er iemand op de cliënt moet letten.

De gemeente doet altijd eerst onderzoek naar de eigen mogelijkheden van de cliënt. En naar de mogelijkheden van zijn sociale netwerk. Logeren wordt alleen ingezet als:

- de zorg voor een tijdje moet worden overgenomen van de mantelzorger;
- de cliënt niet bij iemand die hij kent kan logeren;
- de zorgverzekering logeren niet (meer) vergoedt.

De gemeente betaalt alleen voor het logeren. Niet voor de persoonlijke verzorging en verpleging die onder de zorgverzekering van de cliënt vallen.

4.9 Woonvoorzieningen

Woonvoorzieningen zijn er om te zorgen dat cliënten goed met hun beperking in huis kunnen wonen. Woonvoorzieningen helpen bij dingen die iedereen elke dag wel doet. Dat heet normaal gebruik van de woning. Bijvoorbeeld:

²⁰ Landelijke toegang beschermd wonen

- koken
- eten
- slapen
- naar de toilet gaan
- douchen
- aankleden en uitkleden
- huishouden
- zorgen voor kinderen (als de cliënt als enige voor de kinderen zorgt)
- veilig spelen van kinderen in huis

Woonvoorzieningen moeten problemen met deze activiteiten oplossen. In ieder geval moeten ze het probleem een stuk kleiner maken.

Bereikbaar, toegankelijk en bruikbaar

De woonruimte van de cliënt moet bereikbaar, toegankelijk en bruikbaar zijn. De bouw van de woning mag niet zorgen voor problemen in het normale gebruik.

- *Bereikbaar*: de cliënt kan zelf vanaf de weg naar de voordeur komen. Als het niet anders kan, gebeurt dit met hulp van anderen.
- *Toegankelijk*: de cliënt kan zelf in de woonruimte komen. Als het niet anders kan, gebeurt dit met hulp van anderen. Heeft de woning meerdere in- en uitgangen? Dan hoeft er maar één toegankelijk te zijn.
- *Bruikbaar*: de cliënt gebruikt de woning normaal. De cliënt heeft geen problemen met dagelijkse activiteiten door hoe de woning gebouwd is.

Problemen die uit de omgeving komen zijn geen reden voor een woonvoorziening. Bijvoorbeeld:

- last van geluid van de burens
- vieze geur in het gebouw
- problemen met burens
- onveilig voelen
- allergie, zoals huisstofmijt

De woonruimte

Een woonruimte is een:

- woning
- woonwagen
- woonschip
- binnenschip dat in Den Haag ligt

Als er problemen in de toegankelijkheid zijn, horen deze ook bij de woonruimte:

- toegang tot de woonruimte zelf.
- toegang tot de tuin. Maar alleen als dat noodzakelijk is.
- toegang tot het balkon. Maar alleen als dat noodzakelijk is.

Er wordt één toegang aangepast. Ook kan er een stalling voor een vervoersvoorziening gebouwd worden.

Deze dingen vallen **niet** onder woonruimte:

- kamers die worden verhuurd
- parkeerplaatsen
- vakantiewoning
- tweede woning
- recreatiewoning
- woonwagens
- toegang tot de stoep

Hotels, pensions en kloosters komen ook niet in aanmerking voor een woonvoorziening.

Bewoners van een Wlz-instelling krijgen geen woonvoorziening. Behalve voor de woonruimtes waar zij op bezoek gaan, of een keer logeren. Lees verder onder 4.7.1.

Bewoners van sloopwoningen en (anti)kraakpanden krijgen alleen eenvoudige en losse woonvoorzieningen. Die kunnen zij ergens anders opnieuw gebruiken. Het is namelijk onzeker hoe lang de bewoners nog in hun woonruimte zullen wonen.

Verhuist de cliënt naar een onzelfstandige woonruimte? Een onzelfstandige woonruimte heeft geen eigen toegang. Of de bewoner deelt de keuken of het toilet met andere mensen. Dan kan de cliënt een woonvoorziening krijgen. Maar alleen als de woonruimte een deel is van een woning, of woongebouw. En als de woning of het woongebouw wordt verhuurd voor ouderen die in een groep willen wonen. Of voor personen met een beperking en woonvormen die daarop lijken. De bewoners moeten een eigen huurcontract hebben, of eigenaar zijn.

Er worden geen woonvoorzieningen gegeven bij deze woonvormen in gemeenschappelijke ruimtes. Dit zijn ruimtes die bewoners samen gebruiken. Ook niet als de voorzieningen bij een verbouwing of nieuwbouwwoning kunnen worden meegenomen. Dit laatste zou dan niet veel extra moeten kosten.

Achterstallig onderhoud

De gemeente geeft geen voorziening als de problemen komen doordat de woning slecht onderhouden is.

Integrale beoordeling

Bij het onderzoek voor woonvoorzieningen worden alle mogelijkheden beoordeelt. De beoordeling is dus integraal. Zijn de volgende punten een oplossing voor het woonprobleem? En welk deel van het probleem lossen ze op?

- hulp bij het huishouden
- begeleiding
- een regeling vanuit de Wlz of Zvw
- gebruikelijke zorg. Zoals hulp van huisgenoten, ouders of verzorgers.
- algemene gebruikelijke oplossingen. Zoals taken anders organiseren, of een woning anders inrichten.

Verder wordt beoordeeld:

- Om welke aanpassingen gaat het? Welke aanpassingen maken de hele woonruimte geschikt om te wonen, voor een lange tijd?
- Zijn deze aanpassingen technisch uit te voeren?

Primaat verhuizen²¹

Woonvoorzieningen zijn meer dan alleen aanpassingen in de woning. Er vallen ook een aantal vergoedingen onder. Bijvoorbeeld een tegemoetkoming bij een verhuizing. De gemeente kiest altijd de goedkoopste voorziening als oplossing voor een probleem.

Een cliënt krijgt pas een aanpassing in de woning als er geen goedkopere oplossingen zijn. Bijvoorbeeld een verhuizing of een woning anders inrichten.

Verhuizen heeft het primaat. Dat betekent dat verhuizen voorrang heeft op een woning aanpassen. Maar alleen als de aanpassingen meer kosten dan € 10.000,-. Misschien is er een andere woning beschikbaar. Maar in die woning moeten er ook aanpassingen gebeuren. Tel de kosten van de verhuizing en de aanpassing bij elkaar op. Zijn die lager dan wanneer de cliënt zijn eigen woning zou aanpassen? Dan kiest de gemeente voor de verhuizing met de aanpassing in de nieuwe woning.

Het hangt van ook van deze punten af of een woning wordt aangepast:

- Zijn er andere geschikte, of aangepaste woningen beschikbaar?
- Hoe is het sociale netwerk van de cliënt?
- Welke voorziening is het goedkoopst en lost deze het probleem op?

Geschikte woning beschikbaar

Er wordt gekozen voor een verhuizing als de cliënt binnen twee jaar zou kunnen verhuizen. Dat hangt af van woningen die vrij komen. En of die woningen meer geschikt zijn dan de eigen woning. Dat betekent dat de woning niet hoeft worden aangepast. Zijn er alsnog kleine aanpassingen nodig? Dan zijn deze goedkoper dan de aanpassingen in de eerste woning.

---

21 Zie beleidsmededeling "Primaat van verhuizen" op het intranet.

Verhuiskostenvergoeding

Een cliënt krijgt voor een verhuizing en inrichting minimaal € 1.250,- en maximaal € 4.500,-. Dit bedrag hangt af van:

- de afstand van de verhuizing;
- het aantal personen van het huishouden.

Bestaat het huishouden uit meer dan 6 personen? Dan is er voor iedere extra persoon € 200,- extra beschikbaar.

Afwijkingen van primaat verhuizen

a. Sociale participatie en maatschappelijke activering

De gemeente kiest soms iets anders dan een verhuizing. Ook al heeft verhuizen het primaat. Heeft een verhuizing een negatief gevolg voor het leven van de cliënt? Bijvoorbeeld als de cliënt zijn sociale netwerk kwijtraakt?

Het sociale netwerk is belangrijk bij de afweging. Er wordt gekeken naar:

- Woont er nu een mantelzorger in de buurt van de cliënt?
- Welke voorzieningen zijn er nu in de buurt aanwezig?
- Hoe is de cliënt aan zijn stadsdeel verbonden?
- Kan de cliënt door zijn netwerk langer zelfstandig blijven wonen?

Kan een 65-plusser gebruikmaken van de voorrangregeling van hoog naar laag? Dan kiest de gemeente wel voor het primaat verhuizen.

b. Medische contra-indicatie

Is een verhuizing slecht door medische of sociale redenen? En gelden die voor de cliënt, of de partner? Dan gaat het primaat van verhuizen niet door.

c. Eigenaar/bewoner

Is de cliënt eigenaar van zijn woonruimte? Dan heeft een verhuizing andere gevolgen voor hem dan wanneer hij zijn woning huurt. De cliënt zou namelijk zijn woning moeten verkopen.

De gemeente kijkt dan hoe hoog de kosten zijn van de aanpassingen in de eigen woonruimte. Zijn die hoger dan het bedrag in de Regeling Maatschappelijke Ondersteuning Den Haag 2018? Dan kan de cliënt kiezen tussen twee bedragen:

- Het bedrag voor aanpassingen van zijn woning, uit de Regeling Maatschappelijke Ondersteuning Den Haag 2018.
- Een bedrag waarmee de gemeente meebetaalt aan de kosten voor een verhuizing.

4.9.1 Woonruimteaanpassingen

Een aanpassing aan de woonruimte is een voorziening. De woonruimte verandert er bouwkundig of technisch door. Woonruimteaanpassingen zijn aard- en nagelvast. Dat betekent dat de voorziening alleen met gereedschap uit de woning kan worden gehaald. Woonruimteaanpassingen maken de woonruimte bereikbaar, toegankelijk en bruikbaar. Ze lossen problemen bij normaal gebruik van de woning op.

Bijvoorbeeld:

- deuren breder maken
- stroeve vloer in de douche maken
- plaatsen van een onderrijdbare keuken
- traplift plaatsen
- plafondlift plaatsen
- oplaadstation voor accu's van scootmobielen, of elektrische rolstoelen maken
- de stoep opnieuw leggen voor een rolstoel of scootmobiel

Er wordt één verdieping aangepast. Gebruikt de cliënt meerdere verdiepingen? Dan vraagt de gemeente om alle activiteiten op één verdieping te doen. De cliënt moet nadenken over welke verdieping het handigst is. Lukt het om één verdieping te gebruiken? Dan vraagt de gemeente hoe het sociale netwerk kan helpen.

Soms moeten er aanpassingen buiten de woning gebeuren. Bijvoorbeeld het aanpassen van de oprit. Dit valt onder de Wmo. Het lost namelijk het probleem om de woning binnen te komen op. Of het maakt het probleem minder.

Een aanpassing buiten de woning kan ook door een Wmo-voorziening die eerder gegeven is nodig zijn. Heeft de cliënt bijvoorbeeld een scootmobiel? Dan moet daar een oplaadpunt voor komen.

De gemeente kijkt welk type woning een huurwoning is. Sommige aanpassingen passen beter bij de verhuurder om te doen. Bijvoorbeeld bij 55+ woningen.

Wordt verwacht dat de aanpassingen meer kosten dan het bedrag in de Regeling Maatschappelijke Ondersteuning Den Haag 2018? Dan denkt de gemeente vanaf de start van de melding aan verhuizen als andere mogelijkheid.

Traplift

Een traplift is soms een oplossing bij een hoogteverschil. Bijvoorbeeld bij een opstap naar de voordeur. Of bij verplaatsingen in huis. Beide kunnen ook gelden voor dezelfde woning.

De afweging voor een traplift is hetzelfde als bij de afweging aanpassen of verhuizen.

Is er een traplift in een gemeenschappelijke hal nodig? Dan moet dat volgens de eisen van brandveiligheid gebeuren. De gemeente heeft die eisen vastgesteld.

Bedieningselementen

Bedieningselementen worden ingezet voor normaal gebruik van deuren en keukenkastjes. Deze voorziening wordt alleen verstrekt bij aard- en nagelvaste spullen. Niet voor bediening van losse spullen of meubels.

Bijvoorbeeld speciale knoppen op het gasfornuis of kasten. Voor het openen en sluiten van gordijnen geldt een uitzondering. Is daarvoor het installeren van een motor de enige oplossing? Dan is deze voorziening wel mogelijk.

Voorwaarden voor verstrekking

Er worden alleen aanpassingen gedaan in woonruimtes waar de cliënt ook echt woont en leeft. Dat bepaalt de Verordening. Behalve als de cliënt in een Wlz-instelling woont en ergens anders op bezoek moet kunnen. Bijvoorbeeld een kind uit een Wlz-instelling dat bij zijn ouders logeert. Het huis van de ouders kan worden aangepast via de Wmo. Leven de ouders gescheiden? Dan kan ook de tweede woning worden aangepast. Het kind kan dan bij beide ouders logeren.

Er zijn ook kinderen met een beperking die thuis wonen en gescheiden ouders hebben. Leven de kinderen in twee woningen? Alleen woningen binnen de gemeente Den Haag kunnen een voorziening krijgen.

Medisch noodzakelijk

Aanpassingen in de keuken gebeuren alleen als de noodzaak medisch is. En als er geen andere oplossingen zijn. Normaal gezien wordt alleen de hoogte van het werkblad aangepast.

Gemeenschappelijke ruimten (entree, trapportaal en portiek van woongebouwen)

Kan de cliënt alleen de woonruimte naar binnen via een gemeenschappelijke ruimte? En ook pas nadat deze wordt aangepast? Is er geen andere oplossing mogelijk? Alleen dan wordt er een tegemoetkoming voor een aanpassing gegeven. Bijvoorbeeld het aanleggen van een hellingbaan vanaf de weg naar de toegang van de woning.

Er bestaan ook gemeenschappelijke ruimtes waar bewoners ontspannen en samen leuke dingen doen.

Voor deze recreatieruimtes is geen tegemoetkoming voor aanpassingen mogelijk.

Woonwagens, woonschepen en binnenschepen

De regels van zelfstandige woningen gelden ook voor:

- woonwagens die op een vaste plaats staan;
- woonschepen met een officiële ligplaats;
- woonverblijven van binnenschepen.

Aanpassingen moeten passen bij de kenmerken van woonschepen en woonwagens. Bij een woonwagen zit het toilet bijvoorbeeld altijd buiten de wagen. Een overdekte overgang naar het toiletgebouw krijgt daarom geen vergoeding.

Woningen blijven langer goed dan woonwagens, woonschepen en binnenschepen. Komt er een aanvraag voor een aanpassing binnen? Dan schat de gemeente in hoe lang de woonruimte nog bewoond kan worden. En of de kosten een aanpassing het waard zijn om daaraan uit te geven.

ADL-woningen

Een ADL-woning hoort bij een groep andere woningen. Al die woningen zijn geschikt voor een rolstoel. Ze worden ook Fokuswoningen genoemd. ADL-woningen zijn voor mensen met een zware lichamelijke beperking. Deze mensen hebben hulp nodig bij algemeen dagelijkse activiteiten. Deze hulp wordt gegeven vanaf een centrale plek in de ADL-woningen. Dit heet ADL-assistentie.

Persoonlijke woonvoorzieningen voor in een ADL-woning gaan via de Wmo. Deze aanvragen behandelt de gemeente hetzelfde als bij andere Haagse woningen.

Algemene voorzieningen die standaard bij een ADL-woning horen, gaan niet via de Wmo. Dit zijn bijvoorbeeld een alarmintercom, badkamermeubels en deurmotoren.

Stalling van een scootmobiel²²

Een cliënt kan alleen een scootmobiel krijgen als er een stalling is. Of, als er een stalling gemaakt kan worden. De scootmobiel moet in de stalling staan en opgeladen kunnen worden. Dit kan op twee manieren. De goedkoopste manier wordt altijd gekozen:

- Bij de woning: door het plaatsen van haak en oplaadpunt, of laadpaal. Er wordt een beschermhoes geleverd. De cliënt moet alle drie zelf kunnen gebruiken.
- Binnen de woning of woongebouw: door een aanpassing van de berging, de binnenruimte van de woning, of de gemeenschappelijke ruimte van het gebouw.

Maar eerst wordt er gekeken of de cliënt gebruik kan maken van een scootmobielpool.

Kan dat? Dan komen er geen aanpassingen voor een stalling.

Proces verstrekking

In artikel 2.3.7 van de Wmo staat: de cliënt mag zonder toestemming van de woningeigenaar de woning laten aanpassen. Dat kan nadat de cliënt een Wmo-voorziening voor woningaanpassingen heeft gekregen. De gemeente moet wel eerst de eigenaar informeren. De gemeente werkt zo goed mogelijk samen met woningeigenaren.

Daarnaast moeten aanpassingen voldoen aan de eisen voor brandveiligheid. De gemeente Den Haag stelt deze eisen vast. Bijvoorbeeld bij het plaatsen van een traplift in een gemeenschappelijk trappenhuis. De woningeigenaar moet andere bewoners informeren over de aanpassingen in de gemeenschappelijke ruimten.

---

²² Zie beleidsmededeling "Stallingsproblemen scootmobielen" en beleidsmededeling "Verstrekken van scootmobielcubes" op het intranet.

Uitzonderingen

a. Ruimte wordt bestemd voor andere doeleinden

Een aanpassing wordt alleen gedaan voor waar de ruimte voor bedoeld is. Een slaapkamer wordt dus toegankelijk en bruikbaar gemaakt als slaapkamer. Niet als hobbykamer of studeerkamer.

b. Aanpassingen uit therapeutisch oogpunt

Aanpassingen worden alleen gedaan voor normaal gebruik van de woning. Niet om de woning te gebruiken als onderdeel van een behandeling. Er wordt bijvoorbeeld geen aanpassing voor een ligbad gedaan. Dat lost geen problemen in het normale gebruik op.

c. Aanpassingen ten behoeve van derden

Aanpassingen voor andere personen dan de cliënt zijn niet mogelijk.

d. Verhuizing naar ongeschikte woning

Is de cliënt zelf naar een ongeschikte woning verhuisd? Dan krijgt hij geen voorziening voor woningaanpassingen. De nieuwe woning zorgt misschien voor problemen in normaal gebruik. Maar dat had de cliënt van tevoren kunnen weten.

e. Inrichtingselementen

Voor meubels en onderdelen van de inrichting is geen vergoeding mogelijk. Bijvoorbeeld kasten, kookplaten, gordijnen, zonneschermen, centrale verwarming en douches. Dit zijn algemeen gebruikelijke voorzieningen. Die vallen onder woningverbetering en aanpassingen om mee te gaan met de tijd.

f. Renovatie en afschrijving

Is er een algemeen gebruikelijke renovatie? Of is de tijd om een voorziening af te schrijven voorbij? Dan wordt er geen woonvoorziening gegeven.

De gemeente sluit hiervoor aan op de termijnen uit een beleidsboek. Dit is het "Beleidsboek huurverhoging na woningverbetering" van de Vereniging overleg voorzitters huurcommissies.

Eigenaar/bewoner

Koopt de cliënt een woning? Dan moet de cliënt nagaan of de woonruimte geschikt is. Dat kan ook een nieuwbouwwoning zijn. Deze mag geen problemen geven bij algemeen gebruik. Geeft de woonruimte problemen en tekent de cliënt toch een koopcontract? Dan kan hij geen voorziening krijgen vanuit de Wmo. Is het bedrag voor een aanpassing hoger dan in de regels van de gemeente staat? Dan is de cliënt volgens de Wmo 'verkeerd verhuisd.' Als het binnen de regels valt, krijgt de cliënt een bedrag.

Voor de koop moet een bouwkundige dus beoordelen of de woning geschikt is. Dat is in opdracht van de gemeente. De bouwkundige berekent ook wat de kosten van een woningaanpassing zouden zijn.

4.9.2 Roerende woonvoorzieningen

Roerende woonvoorzieningen zijn niet-bouwkundig of niet-woontechnisch. De woonruimte hoeft er niet voor te veranderen. Het gaat alleen om tilliften die je kunt verplaatsen. En om losse voorzieningen voor de badkamer. Deze voorzieningen zijn niet algemeen gebruikelijk.

Tilliften

De tillift is een hulpmiddel voor verplaatsing van de cliënt. Bijvoorbeeld in en uit het bed en naar en van het toilet. De cliënt kan de tillift lenen, of via Pgb regelen.

Er zijn twee soorten:

- vaste liften of plafondliften. Deze vallen onder de woonruimteaanpassingen. Ze worden aard- en nagelvast in de woning geplaatst.
- losse mobiele tilliften.

Voor een tillift moet de cliënt aan drie voorwaarden voldoen. De cliënt:

- kan niet zelf in en uit bed komen;
- kan niet zelf in een rolstoel gaan zitten;
- heeft de voorziening voor een lange tijd nodig;

Een mobiele tillift heeft de voorkeur. Dit is meestal de goedkoopste oplossing. Of dit mogelijk is hangt af van:

- hoe de woning gebouwd is;
- of er genoeg ruimte voor is in de woning;
- welke ondersteuning aan het lichaam de lift moet geven.

Is er niet genoeg ruimte? Dan past een plafondlift waarschijnlijk beter.

Losse sanitaire voorzieningen

Losse sanitaire voorzieningen helpen bij het baden, douchen en toiletgebruik. Deze voorzieningen worden via de Wmo verstrekt:

- doucheroelstoelen
- douchebrancards
- badlift
- toiletlift

De volgende voorzieningen zijn algemeen gebruikelijk. Ze vallen niet onder de Wmo. Behalve als ze moeten kunnen rijden of kantelen. Of, als ze op de cliënt moeten worden aangepast. De voorziening wordt dan gezien als 'complex' en kan dan verstrekt worden.

- toiletstoel
- douchestoel
- douchetoiletstoel
- badkruk of douchekruk
- toiletverhoger
- badzitje
- badplank

Voor deze voorziening moet de cliënt aan deze voorwaarde voldoen: de cliënt kan niet staand of zittend douchen. Of de cliënt heeft problemen met naar het toilet gaan.

4.9.3 Tegemoetkoming vrijmaken aangepaste woning

Soms woont een persoon zonder beperkingen in een woning die geschikt is voor iemand met beperkingen. Die persoon verhuist niet zo maar vrijwillig. De gemeente kan deze persoon daarom een vergoeding voor verhuiskosten aanbieden. Door de verhuizing komt het huis vrij voor een cliënt met beperkingen. Om een verhuiskostenvergoeding te krijgen moet de verhuizing wel aangevraagd zijn door de gemeente.

4.9.4 Gemeenschappelijke ruimten

Woonvoorziening voor gemeenschappelijke ruimten in wooncomplexen

Dit blok gaat over woonvoorzieningen in een wooncomplex. Het gaat om aanvragen voor een gemeenschappelijke ruimte. Zijn de woningen in het complex speciaal bedoeld voor ouderen of mensen met een beperking? Dan is er geen voorziening voor een aanpassing vanuit de Wmo mogelijk. De aanvraag moet bij de eigenaar van het complex worden gedaan.

Ook bij andere wooncomplexen moet de cliënt eerst aanvragen voor woningaanpassingen bij de eigenaar van het complex doen. Daarna pas bij de gemeente. Met de eigenaar van het complex bespreekt de cliënt

zijn probleem met de gemeenschappelijke ruimte. De kans is groot dat aanpassingen ook handig zijn voor andere bewoners. Zoals elektrische liftdeurdrangers en automatische deuropeners. Deze collectieve voorzieningen regelt de eigenaar van het complex.

De gemeente blijft verantwoordelijk voor aanpassingen waar alleen de cliënt gebruik van maakt. Ook als deze in de gemeenschappelijke ruimte gedaan worden. Zoals een traplift in een portiek, of een verhoging naar de eigen woning bij de voordeur.

De Wmo is er niet om inwoners zich veiliger te laten voelen. Dit is een taak voor de eigenaar, handhaving of politie. Voorzieningen en kosten voor de veiligheid van de inwoner betaalt de Wmo niet.

4.9.5 Stroomvoorziening in portiek

De Wmo legt geen stroom om in een portiek als meerdere bewoners bijvoorbeeld een traplift willen gebruiken. Gebruikers willen dit soms, zodat zij de stroomkosten kunnen verdelen. Maar het omleggen van stroom kost veel geld. Een gemeenschappelijk hulpmiddel heeft ook geen medische noodzaak. Het regelen ervan valt daarom onder de eigen kracht. Inwoners regelen het onderling, via de woningeigenaar, of met behulp van buurtbemiddeling.

4.9.6 Uitraasruimte

In een uitraasruimte is een cliënt alleen en komt er tot rust. Dat kan als een cliënt zich slecht gedraagt en geen rem meer heeft op zijn gedrag. Dit gedrag komt door een stoornis. Is er een uitraasruimte nodig in een woning? Dan zijn de volgende woonruimteaanpassingen ook mogelijk:

- Weghalen van gevaarlijke onderdelen uit de slaapkamer van de cliënt. Bijvoorbeeld een radiator hoger plaatsen. Of veiligheidsglas plaatsen.
  - Hek om de tuin plaatsen.
  - Andere kamers afsluiten voor de cliënt. Zodat de cliënt niet zomaar naar binnen kan.
- Natuurlijk veranderen we de woning niet in een privékliniek.

Voorwaarden voor verstrekking

Wanneer worden woonruimteaanpassingen in gemeenschappelijke ruimtes vergoed? Dit gebeurt als ze problemen bij het normale gebruik van de woning oplossen. Of als ze de problemen verminderen.

Er is een uitzondering. Sommige kinderen gedragen zich erg moeilijk. Zij hebben geen controle over hun gedrag. Ouders of verzorgers kunnen het kind niet genoeg beschermen. Ook hulp van een therapeut helpt niet. Voor deze kinderen zijn aanpassingen in de woning mogelijk. De woning wordt daardoor veiliger. Zij kunnen dan langer thuis wonen.

Bij grote uitzonderingen verhuist een familie naar een groter huis voor het kind met gedragsproblemen. Het kind krijgt dan een eigen kamer. De gemeente betaalt via de Wmo mee aan de verhuizing.

Een 'echte' uitraasruimte maken kan bijna nooit. Een uitraasruimte in een aparte kamer dus. In Den Haag zijn daarvoor te weinig woningen omdat ze te klein zijn.

De uitraasruimte is niet bedoeld om te schuilen voor overlast van huisgenoten of burens.

4.9.7 Spoelföhn-installatie

Door sommige voorzieningen kunnen cliënten zichzelf verzorgen. Bijvoorbeeld met spoel- en föhninstallatie op het toilet. En een douchestoel die hoog en laag kan en kan kantelen.

Tijdens het onderzoek kijkt de gemeente naar de volgende zaken:

Wenselijkheid

- *Wensen*: wat zijn de wensen en verwachtingen van de cliënt? De gemeente stelt kritische vragen en grenzen. En, is de cliënt in staat tot zelfredzaamheid en participatie (artikel 2.3.5 lid 4 Wmo)? Dan kan hij kijken naar mogelijkheden bij andere wetten. Zoals de Zvw en Wlz.
- *Eigenwaarde*: sommige gemeenten willen graag dat iemand zelf naar het toilet kan. Dat is goed voor de eigenwaarde van een persoon. Dit kan de gemeente Den Haag zich goed voorstellen. Helaas valt dat niet onder de Wmo.²³
- *Rituele reinheid*: de Wmo kan niet worden gebruikt voor rituelen voor lichaamshygiëne.

Eigen kracht

Er zijn eenvoudige oplossingen voor problemen bij gebruik van het toilet. Bijvoorbeeld een grijptang, handdouche, bidetdouche, of een losse douche-wc zitting. De Wmo geeft deze hulpmiddelen niet. Cliënten kunnen deze hulpmiddelen kopen. Bijvoorbeeld bij een thuiszorgwinkel.

Gebruikelijke zorg en mantelzorg

Gebruikelijke zorg en mantelzorg zijn anders. Het verschil zit in wat we normaal vinden om van iemand te vragen. Welke zorg is redelijk om te geven aan iemand in je omgeving? Vinden we dat goed en zien we dit als 'aanvaardbaar'? Dan is het gebruikelijke zorg.

Bij mantelzorg is de zorg zwaarder om te geven. Het moet vaker gebeuren, of de zorg is voor een lange periode. Of de zorgtaken zijn speciaal. Ze kunnen niet zo maar door iedereen gedaan worden. Van huisgenoten verwachten we alleen gebruikelijke zorg. Mantelzorg wordt niet verplicht voor iemand die bij de cliënt in huis woont. Is er wel een mantelzorger beschikbaar voor de cliënt? Alleen dan houden we hier rekening mee als we de ondersteuning bepalen.

Compenseren: niet altijd alles

Komt er ondersteuning vanuit de Wmo? Daarvoor vergelijken we de situaties van een cliënt. Hoe was deze voordat hij ondersteuning nodig had? Hoe is de situatie nu? En wat gebeurt er als de ondersteuning wordt ingezet? De situatie van de cliënt moet beter worden door de ondersteuning. Het staat dan in 'redelijke verhouding' tot de situatie eerst. Beter worden betekent dat de problemen minder worden, of helemaal weggaan. Ook belangrijk: de ondersteuning moet de zelfredzaamheid van de cliënt verbeteren. Of ervoor zorgen dat de cliënt er zelfredzaam door blijft.

Voorliggende voorziening: persoonlijke verzorging

Vraagt een cliënt om een spoel-föhn-installatie? Dan heeft hij waarschijnlijk veel beperkingen. Er zal ook langdurige zorg nodig zijn. Is Wmo-voorziening dan wel een goede oplossing? Vraag ook door naar beperkingen in andere dagelijkse activiteiten. Is daar ook hulp voor nodig? Of heeft de cliënt al hulp? Persoonlijke verzorging valt bijvoorbeeld onder verpleging in de wijk. Dat is een goedkopere oplossing dan een spoel-föhn-installatie.

Goedkoopst compenserend

Een spoel-föhn-installatie wordt dus maar heel soms verstrekt. Dit gebeurt alleen als het noodzakelijk is. Want er zijn veel andere mogelijkheden: eigen kracht, gebruikelijke zorg, mantelzorg en verzorging via de wijkverpleging.

Een voorziening kan wel worden verstrekt bij deze twee voorbeelden: een ernstige darmziekte zoals de ziekte van Crohn. Of als een cliënt zijn handen niet kan gebruiken. Een Wmo-voorziening kan dan noodzakelijk zijn.

23 <https://www.schulinck.nl/Opinie-wmo-lichaamsreiniging-in-de-wmo>

Bekijk offertes altijd kritisch. Sommige bedrijven verkopen een spoel-föhn-installatie voor een hele hoge prijs. Een spoel-föhn-installatie zou tussen de € 1.200,- en € 1.600,- moeten kosten.²⁴ Daar zit het leveren, plaatsen en aanleggen van het water bij.

4.9.8 Hoog-laag-keuken

Een hoog-laag-keuken wordt bijna nooit verstrekt. Alleen als de situatie van de cliënt heel bijzonder is. Zit een cliënt in een rolstoel? Dan is een vaste lage keuken de beste keuze. Dat is het goedkoopst en de beste oplossing voor het probleem. Alleen de hoogte van het werkblad wordt dan aangepast. Niet de kastjes en de bovenkant. Keukenapparaten worden niet via de Wmo verstrekt.

4.10 Hulp bij het huishouden

Huishoudelijke hulp en zorg voor de kinderen worden met de cliënt overlegt. Dit is altijd individueel maatwerk. Er is geen standaard voorziening voor. De aanbieder en de cliënt maken samen afspraken. De afspraken gaan over de doelen, resultaten, activiteiten, hoe lang de hulp gegeven wordt en hoe vaak. Die afspraken komen in het ondersteuningsplan.

Hulp bij het huishouden wordt pas gegeven als er geen andere mogelijkheden zijn. Mogelijkheden zoals diensten of activiteiten in de wijk. Er bestaan bijvoorbeeld eettafels en vrijwilligers voor boodschappen.

Een zorgaanbieder moet zich soms kunnen aanpassen voor hulp in het huishouden. Er is dan flexibiliteit nodig. Dat kan worden gegeven als:

- het resultaat uit het ondersteuningsplan of pgb-plan gehaald wordt;
- de cliënt en de zorgverlener het er met elkaar over eens zijn (overeenstemming);
- de zorgverlener veilig kan werken;
- de zorgverlener zijn werk goed kan doen (kwaliteit leveren);
- de flexibiliteit alleen binnen afgesproken grenzen nodig is.

Een schoon en leefbaar huis

Soms moet iemand schoonmaakwerk overnemen van de cliënt. Dat moet zodat het huis schoon en leefbaar blijft. Leefbaar betekent opgeruimd en functioneel. Bijvoorbeeld ervoor zorgen dat een cliënt niet over spullen kan vallen. Functioneel betekent dat het huis normaal kan worden gebruikt.

Beschikken over schone was

Een cliënt moet altijd schone kleding hebben. Kleding die de cliënt elke dag draagt wordt gewassen en gedroogd. Dat geldt ook voor textiel zoals handdoeken en beddengoed. Er bestaat genoeg kleding die niet gestreken hoeft te worden. De gemeente gaat ervan uit dat de cliënt die kleding draagt. Strijken gebeurt alleen in bijzondere gevallen.

Beschikken over boodschappen

Dit resultaat gaat over de boodschappen die elke dag nodig zijn. Hieronder vallen eten en drinken, medicijnen, toiletpullen en schoonmaakmiddelen.

Beschikken over maaltijden

Brood en warme maaltijden klaarzetten hoort ook bij hulp bij het huishouden. Brood wordt één keer per dag klaargemaakt. Je kunt het tot 's avonds in de koelkast bewaren. Een cliënt krijgt één keer per dag hulp bij het opwarmen van een maaltijd. Er wordt niet gekookt voor de cliënt. Daarvoor bestaan kant en klaar maaltijden. Koken van warme maaltijden is daarom niet noodzakelijk. Kant en klaar maaltijden worden eerst gekozen als oplossing, voordat er wordt gekookt.

²⁴ Ontleend aan SCIOPENG, "De limitatieve lijst – prijslijst standaard woonvoorzieningen in het kader van de Wmo," april 2018.

Kindzorg

Kindzorg is nodig als ouders niet meer voor hun kinderen kunnen zorgen. En als er geen oplossing is uit te omgeving, of uit algemeen gebruikelijke voorzieningen. Zoals de crèche, opvang op school, buitenschoolse opvang en gastouders. Het gaat om gebruikelijke zorg voor gezonde kinderen tot 12 jaar. Onder gebruikelijke zorg vallen wassen, aankleden, hulp bij eten en drinken, maaltijd voorbereiden, spelen en opvoeden.

Kindzorg is een tijdelijke voorziening. Het is voor maximaal drie maanden mogelijk. In de tussentijd zoeken ouders een andere oplossing. Kindzorg wordt alleen ingezet bij plotselinge situaties. De zorg voor de kinderen kan niet meer doorgaan zoals dat altijd ging. Bijvoorbeeld als een ouder overlijdt. De Wmo valt in en vult de eigen mogelijkheden van ouders aan.

Gebruikelijke hulp en werk

Sommige mensen hebben een beroep waarvoor ze voor een lange tijd van huis zijn. Bijvoorbeeld zeevarenden en internationale vrachtwagenchauffeurs. Van hen verwachten we geen gebruikelijke hulp.

Van personen met een fulltime baan in Nederland verwachten we wel gebruikelijke hulp. De taken die erbij horen kun je uitstellen tot in je vrije tijd. Bijvoorbeeld stofzuigen en de badkamer schoonmaken.

Is er geen gezamenlijk huishouden? Dan is er ook geen gebruikelijke hulp. Bijvoorbeeld als de cliënt een kamer huurt en daarvoor een huurcontract heeft.

Voorwaarden voor verstrekking

De huishoudelijke hulp maakt alleen de volgende ruimtes schoon. Andere ruimtes worden niet schoongemaakt, of alleen als uitzondering.

- huiskamer
- slaapkamers
- 1 badkamer
- maximaal 2 toiletten
- keuken
- hal
- trap

Het maakt voor het aantal Wmo-resultaten niet uit hoe groot de woning is. Ook niet wat voor woning het is en hoeveel mensen er wonen. Dat maakt wél uit voor hoe vaak er wordt schoongemaakt.

Deze zaken horen niet bij hulp bij het huishouden:

- buitenkant van het huis, zoals ramen lappen
- tuin bijhouden
- huisdieren uitlaten
- kleine klussen in huis. Zoals een lamp vervangen, of een plank ophangen.
- Verzamelingen schoonmaken

Deze zaken kunnen wel binnen de flexibiliteit van de zorgverlener vallen. Ze kunnen gebeuren als er afspraken over zijn en ze aan de voorwaarden voldoen.

De cliënt moet de woning opruimen voordat de hulp komt. Ook hij zijn woning handig inrichten.

De hulpverlener moet overal goed bij kunnen. En op een gezonde manier kunnen werken. Zo gebeurt het schoonmaken op een snelle en goede manier.

- Het inzetten van eigen kracht:

Er wordt gekeken naar wat de cliënt zelf kan. Welke mogelijkheden heeft de cliënt? Waar is de cliënt goed in en handig mee? Daarmee versterken we de zelfredzaamheid van de cliënt. De cliënt kan algemeen gebruikelijke voorzieningen kopen. Bijvoorbeeld:

- uitschuifbare ramenlapper

- wringmechanisme voor een dweil en kleding
- strijkservice
- boodschappen en maaltijden anders organiseren
- opvang regelen. Zoals crèche, kinderopvang of buitenschoolse opvang.

Een droger en wasmachine zijn niet verplicht om te kopen. Heeft de cliënt deze machines wel? Dan wordt gekeken of dat het probleem genoeg oplost.

Bij het volgende voorbeeld wordt geen huishoudelijke hulp ingezet: als de cliënt al betaalt voor een hulp of was service. Hij betaalt evenveel als wanneer hij geen beperking zou hebben. Wordt het inkomen lager of de beperking groter? Dan kan tijdelijk hulp vanuit Wmo mogelijk zijn. Deze hulp gaat over het vergroten van de zelfredzaamheid. De Wmo helpt om nieuwe dingen aan te leren. Zo kan de cliënt zo veel mogelijk zelf voor oplossingen zorgen.

- Het vergroten van de inzet van het eigen sociale netwerk

Gebruikelijke hulp

Bij hulp vanuit het sociale netwerk gaat het vooral om de gebruikelijke hulp. Dit is de hulp die cliënt in alle redelijkheid mag verwachten. De gemeente gaat ervan uit dat volwassenen gebruikelijke hulp geven. Zij moeten wel in het huis van de cliënt wonen. We letten op dat deze persoon het aankan om de hulp te geven.

Personen van 18 tot en met 22 jaar zijn volwassen. Van hen verwachten we deze taken:

- badkamer en toilet schoonmaken
- keuken en 1 kamer schoonmaken
- was doen
- opruimen
- boodschappen doen
- koken
- afwassen
- zorgen voor kinderen in het gezin

Personen vanaf 23 jaar nemen alle taken in huis over.

Bijdrage van kinderen

Kinderen tot 5 jaar doen geen taken in huis.

Kinderen tussen 5 en 12 jaar kunnen naar eigen mogelijkheden lichte huishoudelijke taken doen:

- tafel op- en afruimen
- afdrogen
- tafel dekken
- een boodschap doen
- afwassen
- kleding in de wasmand doen

Kinderen vanaf 13 jaar kunnen behalve bovenstaande taken, ook nog de volgende taken doen:

- eigen kamer opruimen
- rommel opruimen
- eigen bed verschonen
- stofzuigen

Als laatste is het belangrijk dat cliënt ook hulp vraagt aan personen die niet in hetzelfde huis wonen. Cliënt kan dus ook hulp vragen aan vrienden, kennissen en familie die ergens anders wonen.

4.11 Vervoersvoorzieningen

Kan een cliënt door zijn beperking niet meedoen aan activiteiten buiten het huis? En is dit al voor een langere tijd het geval? Dan kan een vervoersvoorziening worden verstrekt. Dit wordt ingezet om sociale contacten te houden. En om uit huis te komen. In de Wmo heet het: vervoer in het kader van het leven van alledag in de directe woon- of leefomgeving.

Het gaat om verplaatsingen met een korte afstand vanaf huis. Bijvoorbeeld boodschappen doen, vrienden en familie bezoeken, uitgaan en naar sociaal-culturele instellingen zoals een museum.

De directe woon- of leefomgeving is de wijk waarin de cliënt woont. Sociale activiteiten verderop in Den Haag tellen ook als directe woon- of leefomgeving. Maar alleen als ze niet dichterbij zijn. En als ze belangrijk zijn voor het leven van de cliënt.

Voor vervoer naar plaatsen buiten Den Haag is het Rijk verantwoordelijk. Dat wordt gedaan door Valys.

Een vervoersvoorziening wordt ingezet als de cliënt anders zijn contacten verliest. Het brengt de cliënt niet naar álles wat hij zou willen.

Algemeen gebruikelijke vervoersvoorzieningen zijn bijvoorbeeld: openbaar vervoer, lopen, fietsen, met iemand meerijden.

De gemeente doet het standaard onderzoek zoals beschreven in hoofdstuk 2.3. Voor het onderzoek naar de noodzaak van een vervoersvoorziening kijkt de gemeente ook naar:

- Hoe is de beperking van de cliënt? Welke beperking heeft hij. Is dit voor altijd, of voor een langere periode? Is dit de oorzaak van het probleem met vervoer?
- Kan de cliënt op een veilige manier de voorziening gebruiken? Heeft de cliënt problemen met bewegen en kan de cliënt goed zien? Als dat niet zo is, zijn niet alle voorzieningen veilig.
- Waar wil de cliënt allemaal naartoe? Welke doelen heeft hij, hoe ver weg zijn die en hoe vaak wil de cliënt erheen?

Als deze vragen zijn bekeken maakt de gemeente een beslissing. Alle mogelijke oplossingen zonder de Wmo worden bekeken. Blijft er toch een probleem met het vervoer over? Dan kiest de gemeente voor de goedkoopste en beste oplossing vanuit de Wmo. Dat kan een vervoersvoorziening zijn.

Leven van alledag: de wegging van verschillende vervoersdoelen

a. Doen van boodschappen

Heeft een cliënt problemen met boodschappen doen? Dan zijn er binnen de Wmo twee typen voorzieningen. Dat zijn hulp bij het huishouden of een vervoersvoorziening. Een vervoersvoorziening wordt ingezet als het probleem voor een lange tijd zal zijn. En als boodschappen doen belangrijk is voor het sociale contact van de cliënt.

b. Recreatief vervoer en buiten zijn

Doet de cliënt regelmatig activiteiten om te ontspannen? Heeft hij vervoer nodig om daaraan mee te kunnen doen? Dan is dit recreatief vervoer. Dit telt mee in de afweging voor een vervoersvoorziening.

c. Zorg voor kinderen

Ook telt zorg voor kinderen mee in de afweging voor een vervoersvoorziening. Het is soms een reden om een individueel vervoermiddel te leveren. Maar eerst onderzoeken we of de ouders zelf iets kunnen organiseren. Kunnen zij zelf voor een oplossing zorgen? Dan krijgen zij geen individueel vervoermiddel vanuit de Wmo.

Intramuraal verblijf

Bewoners van Wlz-instellingen krijgen geen individuele vervoersvoorziening. Ook geen voorziening voor vervoer naar de dagbesteding.²⁵

²⁵ Er zijn in 2019 bestuurlijke afspraken gemaakt tussen de VNG en het ministerie van VWS over de verstrekking van hulpmiddelen en roerende voorzieningen aan cliënten in een Wlz-instelling. Vanaf 2020 geldt een overgangsregeling waarbij voor cliënten die een roerende woonvoorziening of een individuele vervoersvoorziening uit de Wmo ontvangen geldt, dat pas bij vervanging van het Wmo-middel verstrekking vanuit de Wlz plaatsvindt. Tot de vervanging door de Wlz-instelling heeft plaatsgevonden, blijft de gemeente verantwoordelijk voor de huur, het onderhoud en reparatie van de voorzieningen.

Uitzonderingen

Deze situaties vallen niet onder de Wmo:

- Problemen in het vervoer die de cliënt kan oplossen met een algemeen gebruikelijk middel.
- Vervoer voor het werk. Hiervoor zijn andere regelingen. Zoals van het UWV of Participatiewet.
- Vervoer voor dagbehandeling en dagbesteding, waar de Wlz of de Zvw aan meebetaalt.
- Vervoer voor medische behandelaars, zoals de tandarts, huisarts en het ziekenhuis. Soms is er een voorziening vanuit de Zvw.
- Vervoer voor onderwijs. Er zijn voorzieningen waar eerst naar wordt gekeken. Zoals het leerlingenvervoer volgens de wetten van het onderwijs. En voorzieningen via het UWV, de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA) en de PW.

Individuele Wmo-vervoersvoorzieningen worden op drie manieren verstrekt. In natura, een pgb of een geldbedrag.

a. Verstrekkingen in natura of als persoonsgebonden budget

Voorzieningen in natura zijn goederen of diensten die de cliënt leent. De gemeente betaalt voor het onderhoud, reparatiekosten en voor verzekeringen.

Deze vervoersvoorzieningen worden via een persoonsgebonden budget geleverd:

- aanpassingen aan een eigen vervoermiddel
- taxi, rolstoeltaxi, of vervoer door anderen
- taxi, rolstoeltaxi, of vervoer door derden als de cliënt daarnaast een fiets, scootmobiel of (elektrische) rolstoel gebruikt.

b. Pgb of Financiële tegemoetkomingen vervoer²⁶ (artikel 1.1.1 van de wmo)

Bij een financiële tegemoetkoming krijgt de cliënt een geldbedrag voor:

- eigen vervoermiddel
- vervoermiddel vanuit de Wmo
- vervoer dat de cliënt zelf regelt

De hoogte van het geldbedrag hangt af van de afstand die de cliënt aflegt voor zijn activiteiten.

Dit berekenen we in kilometers. Of het hangt af van de kosten van het vervoermiddel dat de cliënt gebruikt.

Wat is het verschil met pgb? Van een pgb moet je de hele voorziening kunnen betalen. Een financiële tegemoetkoming mag minder zijn. Ook moet een cliënt voor een pgb administratie bijhouden. En het vervoer zelf regelen. Voor een financiële tegemoetkoming hoeft dat niet. De cliënt heeft daarvoor dus minder vaardigheden nodig.

De financiële tegemoetkoming wordt voor 1 jaar gegeven. Daarna kan het worden verlengd. Er wordt misschien bekeken of de situatie nog hetzelfde is, of is veranderd.

Reist een cliënt samen met iemand uit zijn huis? Dan is het vervoer niet meteen duurder. Misschien is het zelfs goedkoper om samen te reizen. Als de gemeente de hoogte van de vergoeding bepaalt, worden andere personen uit het huishouden die ook meereizen met het vervoer meegeteld. De vergoeding per persoon wordt dan lager. De meereizende personen hoeven geen beperking te hebben.

c. Financiële tegemoetkoming meerkosten sportvoorziening

De gemeente betaalt mee aan een sportvoorziening. Dat geldbedrag is voor de koop en het onderhoud van de sportvoorziening. Kost de voorziening meer? Dan krijg je over dat bedrag nog een tegemoetkoming. De cliënt bepaalt zelf welke sportvoorziening hij koopt. Of welke aanpassing nodig is op een sportvoorziening.

---

²⁶ Zie Werkinstructie Wmo vervoersvoorzieningen PGB op het intranet.

Individuele vervoersvoorzieningen

Een cliënt heeft hier misschien recht op als hij niet met het openbaar vervoer kan reizen. En als dat door zijn beperking komt.

Er wordt eerst bekeken of er andere oplossingen zijn. En of de beperking door een behandeling opgelost kan worden. Is dat niet zo? En is de noodzaak daarom voor een lange tijd? Dan kan de cliënt misschien een individuele vervoersvoorziening krijgen.

Voorwaarden voor verstrekking

Voor een pgb vervoer moet een cliënt:

- aan de Wmo-voorwaarden voldoen voor een scootmobiel of een elektrische rolstoel;
- zelf een scootmobiel of elektrische rolstoel hebben;
- verplaatsen over lange afstanden om mee te kunnen doen aan activiteiten buiten het huis. De cliënt kan zich alleen verplaatsen met een pgb vervoer.

4.11.1 Collectief aanvullend vervoer

Dit is een vervoerssysteem. Een gebruiker heeft een pasje. Hij moet een afspraak maken als het vervoer nodig is. Gebruikers worden zittend vervoerd. Dit gebeurt met personenauto's of rolstoelbusjes.

De chauffeur helpt cliënten bij in- en uitstappen. Er is genoeg plaats voor loophulpmiddelen, rolstoelen en scootmobielen.

De cliënt betaalt ieder jaar een eigen bijdrage. Tenzij hun inkomen lager is dan 130% van de bijstandsnorm. De hoogte van de eigen bijdrage staat in de Regeling uit 2018.

Het collectief aanvullend vervoer rijdt tot 25 kilometer vanaf het adres van de gebruiker. Als het nodig is rijdt het vervoer verder, als de bestemming binnen Den Haag ligt.

Iedere gebruiker met een pas mag gratis één reisgenoot meenemen. Dat moet je aanvragen. De reisgenoot maakt dezelfde rit als de pashouder. De reisgenoot heeft geen begeleiding nodig van de chauffeur. Hulphonden en blindengeleidehonden reizen ook gratis mee.

Een cliënt kan recht hebben op collectief aanvullend vervoer, als hij niet met het openbaar vervoer kan reizen. En als dat door zijn beperking komt.

Voor cliënten jonger dan 75 jaar zijn er genoeg algemene voorzieningen. Hier staat meer over in de Richtlijn Vervoer adviseren.²⁷

Dit zijn voorbeelden waarbij een cliënt misschien recht op collectief aanvullend vervoer.

De cliënt kan niet:

- zelf 400 meter in een normale snelheid afleggen. Ook niet met een hulpmiddel;
- wachten bij een halte van het openbaar vervoer;
- instappen en uitstappen in de bus, tram, of RandstadRail;
- zelf een reis kan organiseren. Van te voren, tijdens of erna. En als er niet altijd iemand is die kan begeleiden;
- een vervoermiddel met anderen dan de chauffeur delen.

Het collectief aanvullend vervoer kan ook geen goede oplossing zijn:

- als de cliënt door zijn beperking er niet mee kan reizen;
- als de cliënt vaak vervoer nodig heeft. Bijvoorbeeld een ouder met een beperking, die zijn kind elke dag naar school brengt;
- als er kinderen tot 12 jaar oud meereizen en de ouder deze kinderen niet kan begeleiden. Er is ook geen reisgenoot beschikbaar die dat kan.

²⁷ Zie richtlijn "Vervoer adviseren."

In Den Haag zijn twee vormen van collectief aanvullend vervoer. 'Deur tot deur vervoer' en 'Kamer tot kamer vervoer.' Het verschil zit in de begeleiding bij het vervoer.

4.11.2 Deur tot deur vervoer

Dit vervoer is vanaf de deur van de woning van de cliënt. Of vanaf de ingang van het wooncomplex. Het gaat tot de deur of ingang van het adres waar de cliënt naartoe gaat. En andersom. De chauffeur helpt als het nodig is bij:

- het stuk van de deur tot de auto;
- het stuk van de auto tot de deur van de bestemming;
- instappen en uitstappen.

4.11.3 Kamer tot kamer vervoer

Bij dit vervoer wordt de cliënt binnen opgehaald en gebracht. Thuis, of in een ander gebouw.

De chauffeur helpt als het nodig is bij:

- het stuk vanaf binnen tot aan de auto;
- het stuk vanaf de auto tot binnen waar de cliënt moet zijn;
- instappen en uitstappen.

De cliënt moet aan de voorwaarden voldoen. Dat betekent dat de cliënt door zijn beperking niet met het openbaar vervoer kan. Ook kan hij niet zelf zijn woning in- en uitgaan. Of hij kan dit niet organiseren of zelf beslissen. De cliënt heeft er dan geen regie over. De cliënt moet zittend vervoerd kunnen worden.

4.11.4 Dagbestedingsvervoer

Dit is vervoer van en naar een dagbestedingslocatie. Het wordt ingezet als de cliënt niet zelf naar de dagbesteding kan. Ook niet met hulp van iemand uit zijn omgeving.

4.12 Fietsen

Fietsen worden ingezet als de cliënt zich binnen zijn eigen wijk of stadsdeel verplaatst. We rekenen er maximaal 8 kilometer vanaf de voordeur voor. Wil de cliënt verder? Dan kunnen we een fiets combineren met collectief aanvullend vervoer. Of met een vervoerskostenvergoeding. De fiets kan alleen gecombineerd worden voor afstanden langer dan 8 kilometer.

Onder fietsen vallen:

- driewielers
- loopfiets
- rolstoelfiets (voor rolstoelgebruikers)
- handbike (voor rolstoelgebruikers)

De cliënt moet aan de voorwaarden voldoen. De cliënt moet ernstige problemen hebben met staan en lopen. De cliënt kan maximaal 500 meter lopen. Dat moet aangetoond zijn door een arts. De cliënt wil zich elke dag kunnen verplaatsen. Dat geldt voor afstanden binnen de stad.

De loopfiets is alleen voor gebruik buiten. Heeft de cliënt alleen binnen een loopfiets nodig? Dan valt dit onder de Zvw.

Algemeen gebruikelijke fietsen vallen niet onder de Wmo. Dit zijn:

- Tweewielers
- Fiets met hulpmotor
- Lage instapfiets
- Bromfiets
- Snorfiets
- Tandem
- Bakfiets

4.13 Scootmobiel

Een scootmobiel is een vervoermiddel zonder dak of deuren. Het werkt met een elektrische motor en een mechanisch stuur. Een scootmobiel rijdt maximaal 8 kilometer per uur.

Een scootmobiel is voor één persoon die zich wil verplaatsen binnen zijn eigen wijk. De afstanden zijn kort tot middellang. Wil de cliënt verder dan tot waar de scootmobiel komt? Dan kunnen we een scootmobiel combineren met collectief aanvullend vervoer. Of met een vervoerskostenvergoeding.

De cliënt moet aan de voorwaarden voldoen. De cliënt moet ernstige problemen hebben met staan en lopen. De cliënt kan maximaal 500 meter lopen. Dat moet aangetoond zijn door een arts.

De cliënt moet de scootmobiel kunnen stallen en opladen. Misschien moet de stalling nog gemaakt worden. Kan dit niet? Dan wordt er geen scootmobiel verstrekt. De gemeente onderzoekt dan opnieuw andere mogelijkheden.²⁸

Kan de cliënt gebruik maken van een scootmobielpool? En worden zijn problemen daarmee genoeg opgelost? Dan wordt dit als eerste gekozen.

4.14 Aanpassingen aan scootmobiel

Soms moet een scootmobiel worden aangepast. Bijvoorbeeld als een cliënt met lichamelijke beperkingen de scootmobiel dan beter kan gebruiken. De aanpassingen maken de bediening, stoel, vering, of zithouding anders. Of, de cliënt kan na de aanpassing loopmiddelen of een kinderzitje meenemen. Het moet door een arts worden vastgesteld dat de aanpassingen nodig zijn.

Een kinderzitje wordt geplaatst als er geen algemeen gebruikelijke oplossingen zijn. En als het vaak nodig is dat het kind meegaat met de cliënt.

4.15 Gewenningslessen scootmobiel

Een cliënt kan les krijgen vanuit de Wmo om een scootmobiel te gebruiken. De cliënt leert verkeersregels en leert hoe de scootmobiel werkt. De cliënt oefent het rijden en went aan de bewegingen van de scootmobiel. Het zijn maximaal drie lessen.

Een cliënt krijgt les als hij nog niet weet hoe de scootmobiel werkt. Of als hij nog niet goed genoeg kan rijden voor in het verkeer.

Kan de cliënt na de lessen niet omgaan met de scootmobiel? Dan wordt de scootmobiel niet verstrekt, of weer teruggenomen. De voorziening past dan niet goed bij de cliënt.

De lessen zijn meestal als de cliënt de scootmobiel al heeft. Twijfelt de gemeente of de cliënt goed zal leren omgaan met de scootmobiel? Dan kunnen de lessen ook voordat de cliënt een scootmobiel krijgt zijn.

4.16 Financiële tegemoetkoming stalling scootmobiel

Dit bedrag is om de scootmobiel veilig te stallen en op te laden. Dit gebeurt in een stalling waar ook andere personen bij kunnen. Alleen voor uitzonderingen geeft de gemeente dit bedrag. De cliënt krijgt de tegemoetkoming maximaal één keer. Het bedrag is even hoog als de kosten die voor de aanpassing zijn gemaakt. De voorwaarde is dat er een geschikte stalling is, of kan komen.

4.17 Rolstoelvoorziening

De Wmo levert elektrische rolstoelen en rolstoelen die met de hand worden aangestuurd. Dit zijn voor verplaatsingen binnen en buiten het huis.

De cliënt moet aan de voorwaarden voldoen.

---

²⁸ Zie beleidsmededeling "Stallingsproblemen scootmobielen" op het intranet.

- De cliënt woont in Den Haag. Behalve cliënten met een Wlz-indicatie. Zij krijgen een rolstoel vanuit de Wlz. Maar als zij thuis wonen, krijgen ze de rolstoel vanuit de Wmo.
- Een arts stelt vast dat het voor de cliënt belangrijk is om zich zittend te verplaatsen.
- Loopmiddelen vanuit de Zvw zijn geen oplossing. Bijvoorbeeld een rollator of trippelstoel.
- Kan een handbewogen rolstoel niet gebruikt worden? Dan is een elektrische rolstoel pas een keuze. Bijvoorbeeld als de cliënt zijn armen en handen moeilijk beweegt. Of als de cliënt weinig kracht heeft. Met een handbewogen rolstoel kan hij daardoor maar een paar meter verplaatsen.
- Voor een duwwandelwagen is er iemand nodig uit de omgeving van de cliënt. Deze persoon duwt de rolstoel. Dit kan de cliënt niet zelf.

4.18 Hulphond

De Wmo levert geen hulphonden.

De Zvw vergoedt drie soorten hulphonden:

- assistentiehond (ADL-hond)
- signaalhond
- (blinde)geleidehond

Er zijn nog hulphonden voor andere beperkingen. Zoals voor cliënten met autisme, epilepsie, PTSS en diabetes. Ze behandelen psychische problemen en worden ingezet om iemand beter te maken. Hun werking is dus medisch of therapeutisch. Er is **niet genoeg wetenschappelijk bewijs** dat deze hulphonden de zelfredzaamheid en participatie verbeteren.²⁹ Daarom valt het opleiden en leveren van hulphonden niet onder de Wmo. Ook niet als de hulphonden toevallig wel de zelfredzaamheid en participatie verbeteren.³⁰

Daarnaast is een hulphond vaak niet de goedkoopste oplossing. Therapie is dat meestal wel.

Een hulphond valt niet onder het basispakket van de Zvw. De wetgever bepaalt dat (zie par. 1.2.10).³¹ Ook dat is geen reden om een hulphond via de Wmo in te zetten. Zou een hulphond wel onder het basispakket van Zvw vallen? Dan verwijzen we de cliënt door.

²⁹ [ECLI:NL:RBZWB:2018:6484](#) en [ECLI:NL:CRVB:2018:2785](#)

³⁰ [ECLI:NL:RBGEL:2018:5165](#)

³¹ [ECLI:NL:RBGEL:2019:217](#)